

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÁ ČINNOST PÁCHANÁ DĚTMI

Autor práce: Jana Meškanová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinované

Vedoucí práce: JUDr. Soňa Biskupová Fišerová

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Soně Biskupové Fišerové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MEŠKANOVÁ, J. *Trestná činnost páchaná dětmi: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011, s. 73.
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Soňa Biskupová Fišerová.

Klíčová slova: Mladistvý, Trestně právní odpovědnost, Rozumová a mravní vyspělost, Zásady řízení proti mladistvým, Hranice trestní odpovědnosti, Posuzování trestní odpovědnosti.

Bakalářská práce je zaměřena na trestní odpovědnost dětí. Práce pojednává o vývoji této problematiky z hlediska historie na území České republiky. Při zpracování nebyla pominuta taktéž problematika řízení v trestních věcech mladistvých a některé stěžejní zásady zákona o soudnictví ve věcech mládeže, které slouží k jeho interpretaci a aplikaci. Dále se práce zabývá otázkou trestních opatření ukládaných mladistvým a recidivujícím pachatelům. V závěru jsou uvedeny statistické údaje k dané problematice.

ABSTRACT

MEŠKANOVÁ, J. *Crimes committed of children : Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. p. 73.
Supervisor: JUDr. Soňa Biskupová Fišerová.

Key words: juvenile, criminally responsibility, intellectual and moral maturity, principles of criminal proceedings against juvenile, limit of criminally responsibility, assessment of criminally responsibility.

Bachelor thesis is focused on criminally responsibility of children. The thesis deals with historical evolution of this problem in the territory of Czech Republic. The problems of criminal procedure against juvenile and some basic principles of law on jurisdiction in criminal cases of juvenile weren't similarly forgotten by execution of my work, that are used instrumental to its interpretation and application. The thesis is engaged bellow in the question of measures imposed on the juvenile and habitual offenders. In conclusion are given statistical data to this question.

Obsah

Úvod	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 ZÁKLADNÍ POJMY KRIMINALITY MLÁDEŽE.....	12
3 HISTORIE TRESTNĚ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI MLADISTVÝCH	15
3.1 STAROVĚK.....	15
3.2 PRVNÍ ZMÍNKY O MLADISTVÝCH V ZÁKONODÁRSTVÍ.....	15
3.3 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ - 19. STOLETÍ.....	16
3.4 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ - 20. STOLETÍ.....	16
3.5 ZÁKON O TRESTNÍM SOUDNICTVÍ NAD MLÁDEŽÍ 48/1931 Sb.....	17
3.5.1 HLAVA PRVNÍ.....	17
3.5.2 HLAVA DRUHÁ	22
3.5.3 HLAVA TŘETÍ	23
3.6 TRESTNÍ PRÁVO ZA DOB PROTEKTORÁTU.....	24
3.7 TRESTNÍ ZÁKON PODLE SOVĚTSKÉHO VZORU.....	25
3.8 ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O TRESTÁNÍ MLADISTVÝCH	25
3.8.1 TRESTNÍ ZÁKON č. 86/1950 Sb.	25
3.8.2 TRESTNÍ ŘÁD 87/1950 Sb.	27
3.9 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ Z 60-tých let.....	29

3.9.1	MLADISTVÍ V TRESTNÍM ZÁKONĚ 140/1961 Sb.	29
3.9.2	ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O STÍHÁNÍ MLADISTVÝCH	29
3.9.3	TRESTNÍ ŘÁD 141/1961 Sb.	32
4	ZÁKONODÁRSTVÍ SOUČASTNOSTI	35
4.1	ÚČEL ZÁKONA č. 218/2003 Sb. - § 1	36
4.2	ZÁKLADNÍ ZÁSADY ŘÍZENÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE.....	37
4.2.1	Zásada zvláštního (specifického) přístupu při projednávání trestních věcí mladistvých § 3 odst. 4 zákona o soudnictví ve věcech mládeže	37
4.2.2	Zásada spolupráce s orgánem sociálně - právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy	38
4.2.3	Zásada ochrany soukromí mladistvého	39
4.2.4	Zásada rychlosti řízení	39
4.2.5	Zásada uspokojení zájmů poškozeného	40
4.3	TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLADISTVÝCH § 5 - § 6.....	41
4.3.1	Odpovědnost mladistvého	41
4.3.2	Provinění	42
4.4	ZÁNİK TRESTNOSTI § 7 a § 8.....	42
4.4.1	Účinná lítost	42
4.4.2	Promlčení trestního stíhání.....	43
4.5	OPATŘENÍ UKLÁDANÁ MLADISTVÝM § 9 - § 10	43

4.5.1	Výchovná opatření § 15	44
4.5.2	Ochranná opatření § 21	45
4.5.3	Trestní opatření § 24	45
4.6	ŘÍZENÍ VE VĚCECH DĚTÍ MLADŠÍCH 15-ti let	46
4.6.1	Opatření ukládaná dětem mladším 15-ti let	47
4.7	ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ § 90.....	47
5	Obecné faktory ovlivňující kriminalitu mládeže	49
5.1	Nejčastěji páchané trestné činy dětmi a mladistvými	50
5.2	Struktura kriminality mladistvých a nezletilých	51
5.3	Kriminalita mladistvých a nezletilých v Jihočeském kraji.....	53
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	60
	SEZNAM GRAFŮ.....	63
	SEZNAM TABULEK	63
	SEZNAM PŘÍLOH	63
	PŘÍLOHY	64

Úvod

Trestná činnost páchaná dětmi je jedním z nejvýraznějších fenoménů ve vývoji kriminality v České republice. Jedná se o celospolečenský problém, který by se neměl opomíjet a ve svém významu je srovnatelný s jinými problémy v oblasti společenských věd. Například s drogovou problematikou, která má na kriminalitě dětí a mladistvých svůj neoddiskutovatelný podíl. Trestná činnosti dětí a mládeže vypovídá o naší současné společnosti. Především o rodičích, kteří v mnoha případech na svou nejdůležitější a ústavou chráněnou roli zapomínají. Dětem pak schází základní morální hodnoty, pocit zodpovědnosti.

Z časů antiky bývá často citován stále aktuální Sokratův výrok z roku 390 př. n. l.: *„Dnešní děti milují přepych, jsou nevychované, pohrdají autoritou, neváží si starších. Ve svém domě nejsou služebníky, ale tyrany.... odporující rodičům, tyranizují své učitele“¹*

Dnes ve 21. století máme velmi kvalitní zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., který je považován za téměř dokonalého nástupce zákona o soudnictví nad mládeží č. 48/1931 Sb. Postavení dítěte ve společnosti nebylo vždy tak příznivé jako dnes, byly i doby, kdy byli mladiství trestáni stejně jako dospělí jedinci, protože nikdo jejich jednání nepřisuzoval špatné výchově. Tato myšlenka se objevila až ve zmíněném zákoně č. 48/1931 Sb., kde se poprvé přihlíží k okolnostem výkonu trestného činu. Tento relativně nový z. č. 218/2003 Sb., umožňuje nové přístupy v řešení antisociálního jednání mladých lidí. Již v § 2 citovaného zákona se zdůrazňuje, že projednáváním protiprávních činů dětí mladších 15 let a mladistvých se má sledovat prvořadě to, aby se mladý člověk jednak zdržel dalšího páchaní protiprávních činů a podle svých sil a schopností přispěl k nápravě újmy, která vznikla jeho protiprávním činem, jednak – a to zejména – aby si „našel společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji“.

¹ HRUŠKOVÁ, E.: Co dělat, aby se naše děti správně chovaly, Naše rodina, 2000, s. 29, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí, Praha 2004, ISBN 80-7338-033-1

Z hlediska dědičnosti jsou lidské individuální charakteristiky a lidské chování prozkoumány mnohem méně než vlivy zevního prostředí (rodina a jiné skupiny)²

Delikvence je chování, které je podmíněno velice komplexně. Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které na ně mají vliv. Genetická dispozice může být zodpovědná např. za sníženou sebekontrolu či za hyperaktivitu. Tyto vlohy však samy o sobě nevedou k delikventnímu jednání. Genetická vloha je zvyšuje, pravděpodobnost, že na chování budou mít vliv další činitelé, bez nichž by se delikventní jednání neuskutečnilo. Genetická vloha zvyšuje práh pro působení činitelů vlivu prostředí.³

² MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*, Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

³ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*, Praha, PA ČR, 1. vydání, 2001, ISBN 80-7251-070-3.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá přetrvávajícím celospolečenským problémem, kterým je bezpochyby trestná činnost páchaná dětmi.

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza současného stavu v oblasti dětské kriminality v České republice. Historický vývoj a pojetí problematiky dětské kriminality. Aktuální situace v oblasti trestné činnosti páchané dětmi na území Jihočeského kraje.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsou uvedeny základní pojmy týkající se trestné činnosti dětí. Dále je v bakalářské práci popsán historický vývoj trestně právní odpovědnosti dětí, řízení ve věcech mladistvých na našem území, od dob starověku přes dokonalého předchůdce zák. č. 218/2003 Sb., a to zák. č. 48/1931 Sb. o Trestním soudnictví nad mládeží, až do současnosti, kde je rozpracován zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, který byl novelizován ve vazbě na přijetí trestního zákoníku a navazující změny provedené zákony č. 41/2009 Sb. a 306/2009 Sb.

Praktická část je zaměřena na trestnou činnost dětí konkrétně na území Jihočeského kraje. Bylo provedeno celkové vyhodnocení statistických údajů, týkajících se celkové kriminality mládeže do 18-ti let v Jihočeském kraji. Veškeré dostupné údaje za rok 2010 byly porovnány s rokem 2009. Příspěvek je založen na údajích Odboru systémového řízení a informatiky Policejního prezidia (OSŘI PP) České republiky.

Na základě zapůjčeného spisového materiálu z archivu Policie ČR, SKPV KŘP Jčk, byla zpracována kazuistika případu mladistvého pachatele, podezřelého ze spáchání provinění vraždy /viz. příloha č. 1/, která poslouží jako ukázka postupu orgánů činných v trestním řízení.

Trestná činnost páchaná dětmi je v odborné literatuře zastoupena v celkem široké míře. Pro potřeby bakalářské práce byla nejvíce využita publikace *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži* od spisovatele J. Chmelíka, tento autor popisuje trestnou činnost mladistvých velmi výstižně. A také publikaci *Trestní zákonodárství nad mládeží* od autorky J. Zzulové. Dále pro potřeby bakalářské práce byl využit *Vyšetřovací spis Policie České republiky č.:PJC-81/Tč-OK-2005*

2 ZÁKLADNÍ POJMY KRIMINALITY MLÁDEŽE

- **Protiprávní čin** – Provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný.
- **Trestný čin** – trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že stačí zavinění z nedbalosti. (§13 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.)⁴
- **Provinění** - je trestný čin spáchaný mladistvým. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže však, na rozdíl od obecné definice trestného činu, požaduje vyšší stupeň společenské nebezpečnosti. V § 6 odst. 2 z. č. 218/2003 Sb. Je uvedeno, nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník.
- **Čin jinak trestný** – činu jinak trestného se dopustila osoba, která v době spáchání nedovršila patnáctý rok věku.
- **Zletilý, zletilost** - jsou základní pojmy jak z hlediska občanskoprávního, tak z hlediska trestněprávního. Vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti (tzv. způsobilost k právním úkonům). Zletilosti nabývá občan dovršením 18 let věku. Před dovršením tohoto věku se zletilosti nabývá též uzavřením manželství. Nabytá zletilost před dovršením 18 let se neztrácí ani nezaniká dnem zániku manželství ani prohlášením manželství za neplatné. Nabytá zletilost uzavřením manželství je z pohledu trestního práva irelevantní.⁵
- **Nezletilý, nezletilost** je obsahově i významově opakem zletilosti. Nezletilý je fyzická osoba, která nedovršila 18 let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. Na časové ose života vyjadřuje období od

⁴ § 13 z. č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*, Praha, MVČR, 2009, s. 4.

⁵ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, MVČR, 1998, s. 4-6.

narození do nabytí zletilosti. S nezletilostí z občanskoprávního hlediska je spojena způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti. Nezletilí však mají práva jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jejich rozumové yyspělosti a odpovídají jejich věku. Tato způsobilost zaniká smrtí nebo prohlášením fyzické osoby soudem za mrtvou. Trestní právo tento pojem nepoužívá, i když v trestně právní praxi je často využíván pro označení osob ve věku do 15 let.⁶

- **Mládež** je spojována s různými věkovými kategoriemi v závislosti na předmětu a rozsahu zkoumání jednotlivých vědních oborů (kriminologie, sociologie apod.). Za mládež lze označit fyzické osoby mladší než 18 let.⁷ V zák. č. 218/2003 Sb. v § 2 písm. b) se mládeží rozumí děti mladší 15-ti let a mladiství.
- **Dítě mladší 15-ti let** jde o pojem trestněprávní. Z pohledu počítání času v trestním řízení pojem "osoba mladší než 15 let" vyjadřuje časové údobí, ve kterém fyzická osoba, která před dovršením 15 let spáchala čin jinak trestný, je beztrestná. V trestním řízení tohoto pojmu užíváme k označení kategorie osob podléhajících zvláštnímu režimu při výslechu svědka [§ 102 trestního řádu].⁸ Jinak trestní řád tuto kategorii osob označuje jako "osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné" [§ 11 odst. 1, písm. d) trestního řádu].⁹
- **Mladistvý** je pojem trestněprávní. Je s tím spojen počátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný trestný čin (i přestupek) i zvláštnosti trestní odpovědnosti a trestního řízení proti mladistvým. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spáchaním trestného činu v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí dovršením osmnáctého roku života. Spáchá-li osoba čin jinak trestný v den svých patnáctých narozenin, není trestně odpovědná. Naproti tomu spáchá-li trestný čin v den svých osmnáctých narozenin, je stále trestně odpovědná

⁶ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, MVČR, 1998, s. 4-6.

⁷ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, MVČR, 1998, s. 4-6.

⁸ § 102 zákon č. 141/1961 Sb. *o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů*, s. 246.

⁹ § 11 zákon č. 141/1961 Sb. *o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů*, s. 192.

jako osoba mladistvá. Obecná (plná) trestní odpovědnost pachatele za trestný čin nastává až dnem následujícím po dnu, ve kterém fyzická osoba dovršila 18 let.¹⁰

- **Dítě** – trestní zákoník č. 40/2009 Sb. v § 126 uvádí, že dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.¹¹

¹⁰ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, MVČR, 1998, s. 4-6.

¹¹ §126 zák. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ÚZ 825, *Trestní předpisy*, Ostrava, 1. 2. 2011, ISBN 978-80-7208-843-0, str. 40.

3 HISTORIE TRESTNĚ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI MLADISTVÝCH

3.1 STAROVĚK

Ve starověku byly děti souzeny za stejných podmínek jako dospělí, protože nikdo pojem „mladistvý“ nebo „nedospělý“ neznal. Například v dobách starého Říma se děti trestaly stejně jako dospělí a za stejných podmínek mohly být prodány do otroctví. Neměly na to vliv ani Justiniánovy zákony, ve kterých se vyskytla první zmínka o odlišování věku dětského a dospělého. Hranicí byl sedmý rok věku života. Po dosažení této věkové hranice byl jedinec považován za dospělého a odpovědného za všechny své činy.¹²

3.2 PRVNÍ ZMÍNKY O MLADISTVÝCH V ZÁKONODÁRSTVÍ

Na našem území dlouho neexistovala jednotná kodifikace trestního práva, vše se řídilo dle práva obyčejového. V českém obyčejovém právu se dospělost či nedospělost určovala podle vyspělosti tělesné a to úředním ohledáním jedince. Tyto procedury platili až do století 16., ne však na Moravě, tam byly hranice dospělosti určeny již ve století 15-tém. Tyto hranice se lišily v pohlaví a stavu, ve kterém se daný jedinec nacházel. V Čechách poprvé proběhla specifikace věku ve zřízení zemském v roce 1549, kde byl předepsán věk dospělý 20 let pro muže šlechtického stavu, 18 let pro muže měšťanského stavu a 15 let pro všechny ženy bez ohledu na jejich stavovské postavení. Díky těmto ustanovením byli chlapci mladší 18-ti let a děvčata mladší 15-ti let zvýhodněni u výslechů. Stejně jako těhotné ženy, či matky v šestinedělí nemohly být vyslyšány za pomoci mučících nástrojů, tzv. útrpného práva.¹³

Radikální změnu v náhledu na mladistvé přinesl až Hrdelní řád císaře Josefa I. z roku 1707, zvaný Josefina, vydaný pro Čechy, Moravu i Slezsko. „Josefina“ prohlašovala mladistvý věk za polehčující okolnost, kdy mladý pachatel byl

¹² ZEŽULOVÁ, J., *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vydání. Brno: MU, 1997, s. 10, ISBN 80-210-1643-4.

¹³ JIREČEK, J., *Práva městská království českého a markrabství moravského od M. Pavla Krystyana z Koldína*. Praha 1876, s. 301 a 392.

nedostatečného rozumu“.¹⁴ Nedospělí nesměli být mučeni a nemohli svědčit, až do dosažení věku 18-ti let u mužů a 15-ti u žen.

Dalším významným právním dokumentem byl společný rakouský hrdelní řád Marie Theresie, zvaný Theresiana, z roku 1768. Rozlišoval mladistvé do tří věkových období, první skupina byla označena na dětství do sedmého roku, druhá skupina byla označena jako nedospělost do čtrnáctého roku věku a poslední třetí skupina se označovala jako věk mladistvý do šestnáctého roku.¹⁵

3.3 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ - 19. STOLETÍ

Vývoj trestního práva na území habsburské monarchie byl završen za vlády císaře Františka Josefa I. vydáním zákona č. 117 ř. z. v roce 1852. Tento zákon na rozdíl od předchozího odstranil některé feudální přežitky a rozlišil delikty na zločiny, přečiny a přestupky.¹⁶ Zůstalo rozdělení do 3 skupin, ne však ve stejné věkové kategorii. První skupina zahrnovala děti do 10-ti let, nazývala se obdobím dětství, které naprosto vylučovalo jakoukoli trestní odpovědnost. Trestné činy spáchané dětmi v tomto věku byly ze zákona ponechány k potrestání rodičů. Druhá skupina nazývána nedospělost, zahrnovala jedince do 14-ti let, šlo o období tzv. zmenšené přičetnosti. Zločiny nedospělců byly trestány jako přestupky, tzn. zavření na odděleném místě na dobu 1-6 měsíců. S výkonem tohoto trestu byla spojena přiměřená práce a výuka prováděná duchovním správcem nebo katechetou. Třetí skupinu tvořili mladiství, od 14-ti do 18-ti let. Při výměře jejich trestu bylo přihlíženo k blízkosti jejich věku prahu dospělosti¹⁷

3.4 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ - 20. STOLETÍ

Důsledky první světové války se projeví v nárůstu zločinnosti včetně zvýšené kriminality mládeže. Příčiny byly spatřovány v úpadku hospodářství, mravů i rodinného

¹⁴ ZEŽULOVÁ, J., *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: MU Brno, 1997, s. 15, ISBN 80-210-1643-4

¹⁵ ZEŽULOVÁ, J., *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: MU Brno, 1997, s. 16, ISBN 80-210-1643-4

¹⁶ KÝR, A., *Trestání mladých pachatelů v minulosti*. Časopis pro historickou penologii 1/2008, cit[7. 11. 2009], dostupný na [www: <http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf>](http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf).

¹⁷ Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích 111/1852 ř. z., dostupný v archivu nakladatelství C. H. Beck.

života. Tyto okolnosti vedly k novým pohledům na kriminalitu mládeže jako specifickému jevu na rozdíl od kriminality dospělých.

3.5 ZÁKON O TRESTNÍM SOUDNICTVÍ NAD MLÁDEŽÍ 48/1931 Sb.

Po dlouhé odmlce v trestním zákonodárství byl, na základě velkého nárůstu kriminality po 1. Světové válce, vydán v roce 1931 zákon o trestním soudnictví nad mládeží. Tento předpis je považován za téměř dokonalého předchůdce dnešního zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. Zákon je rozdělen na 3 hlavy, hlava první je o trestání mládeže, hlava druhá je o trestním řízení proti mladistvým a hlava třetí obsahuje závěrečná ustanovení.

3.5.1 HLAVA PRVNÍ

§ 1 specifikuje téma nedospělí. Nedospělými jsou osoby, „které v době spáchaného činu nedovršily čtrnáctého roku věku“¹⁸. Tyto osoby nejsou odpovědné podle trestních zákonů. V případě, že se nedospělci dopustí závažného trestného činu, jejich chování je projednáno poručenským soudem, který jim určí adekvátní výchovné nebo léčebné opatření.

Poručenský soud má též právo udělit napomenutí osobám pečujícím o nedospělého. Důležitou novinkou je zákaz tělesných trestů.

V § 2 je upřesněn věk mladistvých. Mladistvým je jedinec, „který v době spáchaného činu dovršil čtrnáctý, ale nedokonal osmnáctý rok svého věku“.¹⁹

V § 3 je uveden rozdíl v klasifikaci trestného činu spáchaného dospělým a v trestného činu spáchaného mladistvým. V případě mladistvého se trestný čin nazývá proviněním.

¹⁸ § 1 Zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

¹⁹ § 2 Zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

§ 4 ošetřuje výrok zprošťující mladistvého viny. Odvolává se hlavně na paragraf jedna. Ve čtvrtém paragrafu jsou uvedeny možnosti jak postupovat v případě, že shledá soud mladistvého vinným. Stejně jako u dospělých se nabízí tři možnosti / upustit od potrestání, odsoudit mladistvého k podmíněnému trestu, odsoudit mladistvého k nepodmíněnému trestu/.

Z těchto možností soud vybírá tu, „kterou uzná za nejúčelnější pro mravní vývoj mladistvého“.²⁰ Při posuzování se bere ohled na „okolnosti, za kterých byl čin spáchán, pohnutky, které mladistvého k činu vedly, dále poměry, ve kterých vyrostl a byl vychován, dosavadní způsob jeho života, jeho povahu i věk i stupeň jeho rozumové vyspělosti a mravní zkaženosti“.²¹ V trestání mladistvých je toto přihlížení k okolnostem výchovy novinkou. Též poprvé se v trestním zákonodárství nabízí možnost udělení napomenutí osobám, které o mladistvého pečují.

Další ustanovení upřesňují možnosti odsouzení mladistvého a rovněž se zabývají upuštěním od potrestání. Tato varianta odsouzení se nabízí hlavně v případě, kdy byl mladistvý ovlivněn k vykonání trestného činu další osobou či finanční (hospodářskou) tísní. Běžnou praxí u tohoto odsouzení je, že soud nechá uložení trestu na škole nebo rodině odsouzeného. Upuštění od potrestání též provází symbolický peněžitý trest. Odsouzení se nezapisuje do trestního rejstříku souzené osoby.

Jestliže není upuštěno od potrestání a byla shledána vina – může soud uložit mladistvému podmíněný trest odnětí svobody. Toto odsouzení je specifikováno v zákoně č. 562/1919 Sb. o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění. Zákon č. 48/1931 Sb. tato obecná ustanovení zmírňuje, když na rozdíl od dospělých může být mladistvému uložen podmíněný trest i v případě,

- že je trest delší než jeden rok, délka trestu však nesmí přesáhnout 3 roky
- že je uložen dodatečně, poté, kdy již mladistvý započal vykonávat nepodmíněný trest

²⁰ § 5 Zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

²¹ § 5 Zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

- že jde o odsouzení opětovné.

Další možností je při shledání viny uložení nepodmíněného trestu. Tento trest je ukládán pouze ve výjimečných případech, např. na místo trestu smrti. Pravidla stanovení délky trestu jsou přesně specifikována ve třetím odstavci §5 zák. č. 48/1931 Sb. . „Hořejší a dolejší hranice sazby dočasných trestů na svobodě, stanovené trestními zákony, se snižují na polovici; hořejší hranice snížené sazby však nesmí činit více než pět let a dolejší ne více než jeden rok.“²² Výjimkou je náhrada výše zmíněného trestu smrti či trestu doživotní ztráty svobody. Mladistvým mladším 16ti let je ukládán trest odnětí svobody v rozmezí 1-10 let, u starších 16ti let je toto rozmezí posunuto na 2-15 let. Snížení dolní hranice tohoto trestu je nepřipustné. Kromě trestů odnětí svobody je možno mladistvému uložit i trest peněžitý. Výše peněžitého trestu se v případě trestání mladistvého snižuje na polovinu. Lhůta jeho splacení je stanovena na jeden rok. V případě problémů s vymahatelností se nabízí varianta přiměřeného zaměstnání mladistvého v příslušných podmínkách přiměřených jeho věku. Toto zaměstnání nesmí být vykonáváno ve věznici.

§10 zde jsou zmíněny vedlejší tresty a následky odsouzení. Ve všech variantách je kladen důraz na přihlídnutí k rodinným poměrům odsouzeného. Soud při rozsudku musí dbát, aby mladistvý nebyl vydán nebezpečí zpustnutí.

§ 11 nabízí variantu ochranný dozor, která je v trestním právu též novinkou. K této variantě se soud přiklání v případě, že zpozoruje určitou dysfunkci rodiny odsouzeného. Za těchto okolností může soud uložit určitá omezení způsobu života odsouzeného. V § 11 jsou první náznaky antidiskriminačních opatření v podobě odstavce 2: „Politické, národní, sociální nebo náboženské smýšlení mladistvého, jeho rodiny nebo rodiny, v níž žije, anebo způsob výchovy mladistvého po této stránce nemůže být důvodem, aby se nařídil ochranný dozor.“

Pokud je výchovné opatření v podobě ochranného dozoru nedostačující, soud nařídí ochrannou výchovu. Ochranná výchova je vykonávána v rodině náhradní,

²² § 8 odst. 3 Zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

v rodině, která je způsobilá a ochotná pro nápravu odsouzeného. Ochranná výchova je vykonávána pouze do 21 let.

„Trest zavření do šesti měsíců se vykonává v soudních věznicích určených k tomu ministrem spravedlnosti.“²³ Mladiství jsou soustředováni do samostatných oddělení, aby nebyli pod špatným vlivem dospělých, viz část o nápravných zařízeních. Trest odnětí svobody nad šest měsíců je vykonáván v polepšovně.

Během výkonu trestu odnětí svobody u mladistvých je dbáno na jejich výchovu a systematickou přípravu na pozdější zařazení jedince do společnosti. § 14 specifikuje oddělení mladistvých trestaných od dospělých, v případě umístění v jednom zařízení. Stejně jako v trestním zákoně č. 117/1852 ř.z. o zločinech, přečinech a přestupcích je i zde zmíněná nutnost systematické přípravy odsouzených mladistvých na budoucí povolání.

§ 15 stanovuje požadavky pro funkce představené a zaměstnance polepšoven. Takovéto povolání může vykonávat pouze člověk, jehož povaha i vzdělání odpovídá této funkci. Každý zaměstnanec musí absolvovat specializované kurzy pro svou funkci. V každém nápravném zařízení pro mladistvé musí však být přítomen alespoň jeden zkušený pedagog, lékař a psychiatr.

Na výkon trestu mladistvých dohlíží dozorčí rada, která je jmenována ministrem spravedlnosti. Tato rada se skládá z komisaře (soudce), který vykonává funkci předsedy, člena státního zastupitelství a dvou přísedících. Dozorčí rada je jmenována na dobu čtyř let a ve své funkci je pod přísahou, kterou vykonává před nastoupením do funkce. Funkce této rady spočívá v dozoru nad správou daného ústavu a ve snaze o jeho zdokonalení.

§ 18 ošetřuje tresty kárné, tedy trestání neukázněných odsouzených ve výkonu trestu. Vězni jsou na své prohřešky nejdříve upozorňováni napomenutím, či výstrahou. Když tato opatření nefungují, dochází k odejmutí povolených výhod. Tresty kárné nemají delšího trvání než 14 dní. V případě vážného porušení kázně jsou vězni zavíráni

²³ § 13 odst. 1 zákona č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

do samovazby (max. na 3 dny), která je v případě závažnosti prohřešku zostřena půstem či spánkem na tvrdém loži a to v trvání max. 1 den. V případě častých problémů s vězněm se přistupuje k posouzení případu dozorčí radou, která určí další opatření.

§ 19 určuje podmínky podmíněného propuštění. Splnění těchto podmínek a podmínek stanovených v zákoně č. 562/1919 Sb. odsouzeným musí být projednáno dozorčí radou nebo komisí pro podmíněné propuštění z trestu, dle ustanovení zákona č. 562/1919 Sb..

§ 20 ukládá, jak postupovat v případě, že vězeň dosáhne vrchní věkové hranice (21 let), která mu dovoluje výkon trestu v polepšovně. Projednání této problematiky opět zajišťuje dozorčí rada. V případě problematického jedince je přistoupeno k projednání konkrétního případu ministrem spravedlnosti.

§ 21 se vztahuje k problematice úchylných vězňů, tedy jedinců s duševními či tělesnými vadami. Tito vězni jsou často nepřizpůsobiví řádu, který je nastaven v nápravném zřízení. V případě jejich nepřizpůsobivosti opět zasahuje dozorčí rada, která po posouzení pedagogických a lékařských posudků jedince většinou propouští. Protože na ně nápravné zařízení nemá žádný pozitivní vliv. K této variantě se přistupuje pouze tehdy, kdy „postižený“ jedinec není nijak nebezpečný svému okolí.

Paragrafy 22, 23 a 24 se zabývají péčí o propuštěné. Každý propuštěný musí být na svobodě řádně umístěn. K tomuto umístění jsou mu k dispozici sdružení či zařízení pro ochrannou péči o mládež.

O budoucnosti odsouzeného po výkonu trestu rozhodne dozorčí rada. Její rozhodnutí záleží na výsledku výkonu trestu. V případě nedobrého výsledku odsouzený po výkonu trestu musí nastoupit pod ochranný dozor nebo ochrannou výchovu (zatímní předpisy o výkonu ochranných opatření se nachází v posledních dvou paragrafech závěrečných ustanovení tohoto zákona).

§ 25 ošetřuje problematiku posuzování viníků po dokonání osmnáctém roce za činy dříve spáchané. Tato problematika je velmi závažná. V případě nedovršení jednadvacátého roku života a možnosti nápravy souzeného v ochranné výchově, soud jednoznačně přistupuje k této variantě.

Poslední dva paragrafy první hlavy se zabývají promlčením. § 26 určuje dobu promlčení trestného činu spáchaného mladistvým na 5 let. § 27 určuje dobu promlčení výkonu trestu, ta počíná dnem, kdy rozsudek nabyl právní moci. Mimo těchto údajů v §27 najdeme ještě výčet výjimek, které promlčení výkonu trestu ruší.

3.5.2 HLAVA DRUHÁ

Hlava druhá se věnuje trestnímu řízení proti mladistvým. Tato problematika se řídí podle ustanovení trestního řádu, pokud zákon č. 48/1931 Sb. nestanoví odchylek.

Každý krajský a okresní soud musí mít zřízen soud mládeže s ohledem na místní oddělení od soudu pro dospělé, z důvodu negativního vlivu dospělých trestaných na mladistvé. Řízení je konáno před porotním, kmetským soudem či senátem mládeže. Trestní řízení koná soud, v jehož obvodě měl souzený v době konání trestného činu stálý pobyt.

V senátu mládeže zasedají dva soudcové z povolání a dva přísedící, které ustanovuje ministr spravedlnosti. Tento senát rozhoduje o mladistvých v trestním řízení u krajského soudu. U okresních soudů náleží trestní řízení proti mladistvým jednomu soudci mládeže.

Při výběru soudců mládeže a jejich přísedících je přihlíženo k jejich pedagogickému vzdělání a dosavadní praxi. U přísedících je mimo jiné vyžadována znalost sociální péče o mládež. Přijetí a výkon úřadu přísedícího je občanskou povinností, zvláště u profesorů a učitelů středních škol. Každý přísedící musí před nástupem do úřadu složit do rukou prezidenta soudu slib.

O zahájení a výsledku trestního řízení proti mladistvému jsou dle § 37 zpravování rodiče, či opatrovníci mladistvého, poručenský soud a škola, jejíž je mladistvý žákem.

V rámci trestního řízení musí být zjištěny poměry, ve kterých mladistvý žije. Jedná se o poměry osobní, rodinné a majetkové. Zákon č. 48/1931 Sb. nově považuje za nezbytné přihlídnout ke zdravotnímu stavu mladistvého. V případě, že má soud pochybnosti ohledně duševního, či tělesného zdraví mladistvého, o jeho normálním vývoji, nařídí dle § 39 lékařské ohledání.

Zákon se dále zabývá problematikou vazby v případě mladistvých souzených. Z pedagogického hlediska se vazba v případě mladistvých nedoporučuje. Přistupuje se k ní pouze tehdy, je-li to nezbytně nutné. Vazba je vykonávána ve výchovně, či podobném veřejném nebo soukromém ústavu v obvodu soudu.

Trestní řízení proti mladistvým se dá nazvat zjednodušeným. Součástí řízení proti mladistvým není vyšetřování a místo obžalovacího spisu stačí žalobcův návrh, v němž je stanoveno, čím se mladistvý provinil. Též se v případě mladistvých připouští možnost upuštění od stíhání, pokud se jedná o trestný čin nepatrného významu. Jestliže je spoluobviněným osoba starší 18ti let je nutno vždy konat trestní řízení odděleně.

Každý mladistvý musí mít při hlavním přelíčení a při ústním líčení o opravném prostředku obhájce, který se ustanovuje dle povahy trestného činu, za který je mladistvý souzen.

Poslední paragrafy druhé hlavy zákona č. 48/1931 Sb. se zabývají samotným hlavním přelíčením.

Proti mladistvému není možné vydat trestní příkaz. Pro hlavní přelíčení je důležité, aby při něm nepřišli do styku mladiství souzení a souzení starší 18ti let. Soud může pro hlavní přelíčení nařídit přítomnost zákonného zástupce a též vyloučit přítomnost veřejnosti, v případě, že je to ve prospěch obviněného. Spolu s rozsudkem vynese soud rozhodnutí o ochranných opatřeních (ochranná výchova § 11 a dozor § 12). Proti rozhodnutí soudu se lze odvolat. V případě mladistvého je možné podat opravné prostředky, za určitých podmínek, i proti vůli souzeného.

Dle § 50 může opravné prostředky podat manžel, rodiče, zákonný zástupce, obhájce, pomocné zařízení, veřejný žalobce souzeného mladistvého. Mimo opravných prostředků je též možné si na rozhodnutí a opatření stěžovat, dle trestního řádu.

3.5.3 HLAVA TŘETÍ

Hlava třetí obsahuje závěrečná ustanovení, která doplňují detaily zákona č. 48/1931 Sb.. Mezi tato ustanovení patří určení poručenského soudu, povinné oznámení polehčujících okolností v případě mladistvého, věcnou příslušnost a další.

§ 57 umožňuje k výsledku mladistvé či nedospělé osoby přizvat jeho rodiče, pro usnadnění komunikace, či zajištění pravdy.

§ 59 stanovuje řemeslnou výuku v polepšovnicích i výchovnicích na roveň řemeslné výuky v běžné praxi. Na závěrečném vysvědčení ani dalších průkazech není vidět, že tato činnost byla vykonávána ve výkonu trestu, tudíž mladistvého nijak neomezuje.

§ 60 zakazuje zveřejňování zpráv o trestném řízení proti mladistvému provinilci, pod trestem až jednoho dne vězení. Výjimky uveřejnění určuje pouze soud nebo státní zastupitelství.

§ 61 ukládá sankce za zanedbání péče o mladistvého. Tyto sankce se pohybují od jednoho týdne až do šesti měsíců, záleží na okolnostech a úmyslu daného činu.

Poslední část zákona zahrnuje přechodná ustanovení, výpis osob podrobených pravomoci vojenských soudů, možnosti přenesení působnosti a zmínku o účinnosti zákona.²⁴ Zákon č. 48/1931 Sb. byl zrušen § 311 zákona 86/1950 Sb.

3.6 TRESTNÍ PRÁVO ZA DOB PROTEKTORÁTU

„V protektorátu Čechy a Morava okupačním režimem byla úplně zlikvidována československá zákonost a spolu s ní i demokratické zásady trestního práva hmotného a procesního. Formálně zůstala sice zachována stará soustava českých soudů, vedle nich však vyrůstal ohromný komplex nacistických soudů, jejichž kompetence se stále rozšiřovala. Rozhodující roli tu sehrálo zejména zavedení německého trestního práva, jehož vliv po dobu okupace stále stoupal.“²⁵

Během okupace bylo víc než cokoli jiného důležité, zda člověk (ať mladistvý, či nikoli) vyhovoval rasovým předpisům třetí říše. V případě že nevyhovoval, bylo velmi

²⁴ Zákon č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží, dostupný v interní databázi nakladatelství C.H. Beck.

²⁵ VLČEK, E., *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*: 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 40, ISBN 80-210-0791-5.

pravděpodobné, že v soudním řízení dostane trest nepřiměřený povaze deliktu. Většinou se jednalo o trest smrti.²⁶

3.7 TRESTNÍ ZÁKON PODLE SOVĚTSKÉHO VZORU

Téměř dokonalý zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 48/1931 Sb. byl po 2. světové válce zrušen § 311 trestního zákona č. 86/1950 Sb., který byl napsán podle sovětského vzoru. Jednalo se spíše o materiální pojetí trestného činu. Hned v úvodu zákona byl po Stalinově vzoru stanoven jeho třídní charakter, viz § 1. „Trestní zákon chrání lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a vychovává k dodržování pravidel socialistického soužití. Prostředky k dosažení tohoto účelu jsou pohružka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření.“

3.8 ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O TRESTÁNÍ MLADISTVÝCH

Trestání mladistvých se od 12. 7. 1950 řídilo ne celým zákonem, nýbrž pouze několika paragrafy shrnutými ve třetím oddílu trestního zákona č. 86/1950 Sb.

3.8.1 TRESTNÍ ZÁKON č. 86/1950 Sb.

V prvním paragrafu tohoto oddílu (§ 56) je specifikován věk mladistvých, jehož spodní hranice se oproti předešlému zákonu navýšila na 15 let, horní hranice zůstává na 18ti letech. Soud má dle tohoto paragrafu přihlídnout při trestání mladistvých ke zvláštní péči. Z vyprávění svědků zacházení s mladistvými v nápravných zařízeních je však patrné, že ona zvláštní péče, která měla působit výchovně, se stala spíše socialistickou šikanou nezletilých pod neodborným dozorem. Za dob socialismu hrálo v přidělování pracovních míst hlavní roli třídní postavení a ne náležité vzdělání.

§ 57 stanovuje účel trestu, jde o převýchovu souzeného na řádného pracujícího občana lidově demokratické republiky.

²⁶ MALÝ, K. a spol.; *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003.

Zbytek paragrafů třetího oddílu se věnuje sankcionování mladistvých. § 58 nabízí možnosti upuštění od potrestání v těchto případech:

- mladistvý nemohl rozpoznat, že je jeho chování nebezpečné pro společnost
- jedná se o čin menšího významu, ke kterému mladistvého dotlačili tíživé rodinné poměry
- jedná se o čin menšího významu, který byl spáchán pod vlivem třetí osoby
- je-li soud přesvědčen, že ochranná výchova splní účel trestu

Nejdůležitější na tomto paragrafu je odstavec (2), který nám říká, že mladistvý, u kterého bylo upuštěno od potrestání, vchází do dalšího života s čistým trestním rejstříkem a je na něj nahlíženo, jako by nebyl souzen.

V trestání mladistvých jsou vyloučeny některé druhy trestů, je to trest smrti, ztráta českého občanství či čestných občanských práv. V trestním zákoně č. 86/1950 Sb. je stanoven jiný přístup k trestání mladistvých za běžné trestné činy, k trestání mladistvých za činy proti vlasti a k trestání mladistvých ve výkonu vojenské služby. Za dob totality byl tento přístup běžný. Dle § 60 se v případě mladistvých nejtěžší trest smrti a doživotí nahrazuje trestem odnětí svobody na 3-15 let. „Jde-li o vojenskou osobu v činné službě, která se trestného činu dopustila za zvýšeného ohrožení vlasti, na deset až pětadvacet let. Snížení těchto trestů je vyloučeno.“²⁷ Nižší trestní sazby se u mladistvých snižují na polovinu, při čemž horní hranice nesmí překročit pět let a spodní jeden rok.

§ 61 stanovuje možnost odsoudit mladistvého k podmíněnému odsouzení i propuštění v případech, kde to zákon jinak vylučuje.

§ 62 určuje podmínky výkonu trestu odnětí svobody. V případě mladistvých je trest vykonáván v samostatných ústavech pro mladistvé nebo zvláštních soudních věznicích. Zákon udává, že je nutno dbát, aby během výkonu trestu probíhala systematická příprava na budoucí povolání.

²⁷ § 60 Trestního zákona č. 86 ze dne 12. července 1950, cit[17.12.2009], dostupný na [www: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obwfuya&conversationId=1187435#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obwfuya&conversationId=1187435#selected-node).

Mimo těchto paragrafů je v zákoně č. 86/1950 Sb. o mladistvých zmínka v § 21, v seznamu polehčujících okolností a v § 36, kde je zakázáno umístit do tábora nucené práce mladistvého (15-18 let).²⁸

3.8.2 TRESTNÍ ŘÁD 87/1950 Sb.

„Trestní řád vyšel ze zkušeností a zásad zákona o zlidovění soudnictví. Byl formulován tak, aby řízení probíhalo rychle, bez zbytečných formálností, bylo přehledné atd. Stejně jako v oblasti práva hmotného došlo i zde ke sjednocení trestního procesu civilního a vojenského.“²⁹

Trestní řád č. 87/1950 Sb., účinný od 1. 8. 1950 do 5. 7. 1961, měl stejně jako trestní zákon č. 86/1950 Sb. rysy socialistického práva. Mezi tyto rysy patří hlavně *zásada materiální pravdy, zajištění práva na obhajobu, zásada legality a presumpce viny.*

Trestnímu řízení proti mladistvým se v tomto zákoně věnuje oddíl první sedmé hlavy trestního řádu č. 87/1950 Sb. První paragraf tohoto oddílu (§ 227) ošetřuje příslušnost mladistvého k prokurátorovi, dle odstavce (1) je možné příslušnost mladistvého změnit, vyžaduje-li to jeho prospěch.

§ 228 se řídí podle zásady materiální pravdy. Nařizuje úplné zjištění stavu věci před nařízením ochranné výchovy a povinnost informovat orgán veřejné péče o mládež o trestním stíhání mladistvého.

§ 229 umožňuje uvalení vazby na mladistvého, pouze je-li to nezbytně nutné. Další paragraf s odvoláním na § 58 trestního zákon č. 86/1950 Sb. dává prokurátorovi možnost zastavit trestní stíhání.

²⁸ Trestní zákon č. 86 ze dne 12. července 1950, cit[17.12.2009], dostupný na www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obwfuya&conversationId=1187435#selected-node.

²⁹ VLČEK, E., Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu: 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 62, ISBN 80-210-0791-5.

§ 231 je napsán dle další socialistické zásady „zajištění práva na obhajobu“. Mladistvý musí stejně jako dospělý souzený mít svého obhájce, s výjimkou přípravného řízení (tam je obhajoba nutná pouze tehdy, uzná-li to prokurátor za vhodné).

§ 232 o přípravě hlavního a odvolacího líčení a veřejného zasedání nařizuje soudu přímou spolupráci se zákonnými zástupci mladistvého (nebo těmi, kdo nad mladistvým bdí) a orgány veřejné péče o mládež. Tato nařízení platí vždy s výjimkou souzených mladistvých. §§ 233 a 234 se zabývají hlavním a odvolacím líčením. Stejně jako u ostatních ustanovení je největší ohled brán na prospěch mladistvého, právě díky němu je dle § 233 možné pro hlavní a odvolací líčení vyloučit veřejnost. § 234 nařizuje přítomnost mladistvého i jeho obhájce při hlavním líčení. Dle odstavce (2) má v hlavním i odvolacím líčení, stejně tak při veřejném zasedání právo zasahovat zástupce orgánu veřejné péče o mládež.

Odstavec (3) umožňuje soudci nařídit mladistvému, ať opustí soudní síň během jednání. Takovéto nařízení je možno vydat pouze tehdy, kdy by probíhající jednání mohlo neblaze působit na mravní vývoj mladistvého. Souzený musí být po návratu do jednací síně informován (alespoň stručně) o obsahu jednání konaném za jeho nepřítomnosti.

§ 235 stanovuje, kdy může soud ve spolupráci s prokuraturou rozhodnout o nařízení, či upuštění od ochranné výchovy. Její nařízení může proběhnout mimo hlavní i odvolací líčení, a to ve veřejném zasedání. Ve veřejném zasedání též probíhá její upuštění, po návrhu prokurátora.

§ 236 určuje osoby, které jsou oprávněně podat opravné prostředky. Stejně jako v zákoně o trestním soudnictví nad mládeží je možné se odvolat i proti vůli mladistvého. Opravné prostředky ve prospěch mladistvého může podat příbuzný (v pokolení přímém), osvojitel, manžel a orgán veřejné péče o mládež. § 237 zakazuje užití ustanovení tohoto oddílu v případě, že nedošlo k trestnímu stíhání před dovršeným devatenáctým rokem obviněného³⁰

³⁰ Trestní řád č. 87 ze dne 12. července 1950, cit[7.11.2009], dostupný na [www:< http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obxfuya&conversationId=1187496#selected-node>](http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obxfuya&conversationId=1187496#selected-node).

3.9 TRESTNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ Z 60-tých let

3.9.1 MLADISTVÍ V TRESTNÍM ZÁKONĚ 140/1961 Sb.

„Po přijetí nové ústavy v roce 1960 (z. č. 100/1960 Sb.) se vzedmula kodifikační vlna, v jejímž rámci byl přijat i nový trestní zákon č. 140/1961 Sb.“³¹ Tento zákon zavedl mnoho novinek v trestním právu, mladistvým byla však stejně jako v zákoně předcházejícím (86/1950 Sb.) věnována pouze jeho část. Pro tentokrát jí byla hlava sedmá.

3.9.2 ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O STÍHÁNÍ MLADISTVÝCH

Hlava sedmá začíná § 74, který stanovuje věk mladistvých na 15 až 18 let, stejně jako předchozí trestní zákon. Trestní odpovědnost mladistvých je paragrafem 75 snížena. Čin, jehož znaky jsou v zákoně č. 140/1961 Sb. uvedeny jako trestné, není trestným činem v případě, že ho spáchal mladistvý. Jeho stupeň nebezpečnosti pro společnost se tím snižuje.

§ 76 udává socialistický směr trestu. Snaží se z mladistvého vychovat řádně pracujícího člověka, se socialistickou morálkou, jak se na občana Československé socialistické republiky sluší a patří. §77 uvádí varianty upuštění od trestu mladistvého. Pokud soud upustí od trestu, naskytuje se možnost požádat společenskou organizaci o pomoc při tvorbě podmínek pro řádný život mladistvého, jakožto pracujícího člověka.

Soud má právo přidělit mladistvého společenské organizaci i přesto, že nenabídla záruku za jeho nápravu. V případě, že je soud přesvědčen, že mladistvému lépe než trest pomůže ochranná výchova, může jí nařídit.

Dle § 78 může soud mladistvému uložit pouze některé tresty. Jsou jimi trest odnětí svobody a propadnutí věci. V případě, že je mladistvý již výdělečně činný, může dostat i peněžitý trest či nápravné opatření.

³¹ VLČEK, E., Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu: 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 50, ISBN 80-210-0791-5.

Výše sazby trestu odnětí svobody je stejná jako v předchozím zákoně č. 86/1950 Sb. Sazba pro dospělé se pro mladistvého snižuje na polovinu, při čemž horní hranice nesmí přesáhnout pět let a dolní jeden rok. I toto ustanovení má své výjimky. Jedná se o variantu, že mladistvý spáchá trestný čin, za který trestní zákon ve zvláštní části ukládá trest smrti. Pro tento případ neplatí, že spáchaný čin nebyl pro společnost nebezpečný, zvláště v případě, že byl spáchán zavrženíhodným způsobem. Trestní zákon neumožňuje uložit mladistvému trest smrti, za takovéto chování však musí udat výjimečný trest. V případě mladistvého je jím odnětí svobody na 5- 10 let. Trest odnětí svobody ve výši 5-10 let může být též uložen mladistvému vojákovvi za branné pohotovosti státu nebo za bojové situace, jako náhrada trestu smrti za spáchání trestného činu, který zmařil nebo podstatně ohrozil bojové akce nebo zvýšenou měrou ohrozil kázeň nebo pořádek v ozbrojených silách či ozbrojeném sboru.

§ 80 ošetřuje problematiku úhrnných a souhrnných trestů. Úhrnné a souhrnné tresty jsou posuzovány podle stejného § jako u dospělých souzených, je jím § 35. Mladistvý však dle § 79 dostává pouze poloviční sazbu. V případě, že je dospělý souzen za činy, které spáchal před dosažením 18tého roku, též platí § 79.

§81 stanovuje kde a za jakých podmínek vykonává mladistvý trest odnětí svobody. K výkonu tohoto trestu jsou pro mladistvé ministerstvem spravedlnosti zřízeny speciální ústavy, ve kterých jsou trestaní pod neustálým pedagogickým dozorem systematicky připravováni na budoucí povolání. I pro mladistvé existuje možnost podmíněného odsouzení. Doba výkonu tohoto rozsudku se označuje jako zkušební. Soud ji může pro mladistvého stanovit na 1- 3 roky. Tuto sankci lze v případě potřeby navýšit až o dva roky, pokud v době zavdání příčiny výkonu trestu mladistvý nedovršíl 20 let svého věku, a pokud tak soud uzná za vhodné.

§ 83 upravuje podmíněné propuštění pro mladistvé. Stejně jako většina ostatních ustanovení má jiné podmínky než pro dospělé trestané. Mladistvý má nárok na projednání podmíněného propuštění soudem již po výkonu třetiny trestu odnětí svobody. Za podmínek, že se mladistvý ve zkušební době osvědčí, soud jeho obvinění zahradí.

Několik dalších paragrafů se vztahuje k ochranné výchově. § 84 umožňuje soudu stanovit ochrannou výchovu za podmínek, kdy bylo upuštěno od potrestání mladistvého a zároveň:

- o výchovu mladistvého není náležitě postaráno
- dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána
- nebo v případě, že to vyžaduje prostředí, ve kterém mladistvý žije.

I tento paragraf má svou výjimku, která se opět týká vojenské služby. Ochrannou výchovu mladistvému není možné uložit v případě, je-li vojákem.

§ 85 specifikuje výkon ochranné výchovy. Je možno ji vykonávat ve zvláštních výchovných zařízeních nebo v léčebném ústavu, to ale pouze tehdy, vyžaduje-li to zdravotní stav souzeného mladistvého. Ve výchovných zařízeních je pod pedagogickým vedením dbáno na zabezpečení intenzivní přípravy na budoucí povolání. Ochranná výchova trvá do splnění jejího účelu, ne však déle, než do 18ti let, ve výjimečných případech ji soud může prodloužit až do 19ti let věku souzeného mladistvého. Odstavec 4 nabízí variantu upuštění od ochranné výchovy v případě, že před jejím započítáním pominou okolnosti, pro něž byla uložena. Například změna situace v rodině mladistvého.

§ 86 ošetřuje výjimečnou situaci, kdy trestný čin, za který zvláštní část tohoto zákona dovoluje uložení trestu smrti, spáchala osoba, která dovršila dvanáctý rok svého věku. V tomto případě soud v občanskoprávním řízení uloží její ochrannou výchovu. V § 83, o podmíněném propuštění, bylo zmíněno zahlazení odsouzení trestaného mladistvého. Problematika zahlazení odsouzení je rozvedena v § 87. Toto privilegium je uděleno soudem, po podrobném posouzení okolností výkonu trestu. Těmito okolnostmi jsou hlavně chování mladistvého ve výkonu trestu. Zda měl problémy s disciplinární komisí či nikoli a podobně.

Zahlazení odsouzení platí i pro trestané peněžitým trestem, či trestem propadnutí věci. V případě peněžitého trestu může soud odsouzení zahladit po výkonu peněžitého

trestu. Jedná-li se o trest propadnutí věci, je může soud zahladit odsouzení neprodleně po nabytí rozsudku právní moci.³²

Současně s vydáním nového trestního zákona č. 140/1961 Sb., byl vydán i nový trestní řád č. 141/1961 Sb., který mimo jiné specifikoval i výkon trestu odnětí svobody pro mladistvé. Hlavními prostředky pro nápravu mladistvých byl ústavní režim, školní a pracovní výchova a politicko-výchovná činnost. Tento nápravný program probíhal s ohledem na vývojová stadia trestaných. Další změny v úpravě výkonu trestu odnětí svobody přišly s vydáním zákona č. 59/1965 Sb. Tento zákon byl zpracován s ohledem na standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni. I přes zachování socialistické myšlenky vychovat z trestaného řádného pracujícího člověka, se v nápravných zařízeních začíná objevovat „lidštější“ přístup. Trestaní mladiství jsou pod dohledem odborných pracovníků. Mezi tyto pracovníky již nepatří pouze vychovatelé, učitelé a mistři odborného výcviku, ale i speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. „³³

3.9.3 TRESTNÍ ŘÁD 141/1961 Sb.

Trestní řád č. 141/1961 Sb. byl velmi podobný svému předchůdci z roku 1950, jeho hlavní odlišnost byla ve snaze spolupracovat se společenskými organizacemi v boji proti kriminalitě. Tento předpis zaštiťoval filosofii předcházení zločinnosti výchovou občanů k důslednému dodržování zákonů, s důrazem na povinnosti občana vůči státu a socialistické společnosti.³⁴

Řízení proti mladistvým se věnuje první oddíl devatenácté hlavy trestního řádu. § 291 umožňuje vznést obvinění proti mladistvému až po předchozím souhlasu prokurátora. Již od momentu vznesení obvinění musí mít mladistvý obhájce, který má právo účastnit se vyšetřování.

³² Trestní zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, cit[8.11.2009], dostupný na [www: <http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjugawtomi&conversationId=1187510#selected-node>](http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjugawtomi&conversationId=1187510#selected-node).

³³ KÝR, A., *Trestání mladých pachatelů v minulosti*. Časopis pro historickou penologii 1/2008, cit[7.11.2009], dostupný na [www: <http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf>](http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf).

³⁴ VLČEK, E., *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*: 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 65, ISBN 80-210-0791-5.

Je zde velmi dobře vypracován paragraf o zjištění poměrů mladistvého. § 292 jednotlivě vypisuje poměry, které je nutné důkladně zjistit, jedná se o: „stupeň rozumového a mravního vývoje mladistvého, jeho povahu, poměry i prostředí, v němž žil a byl vychován, jeho chování před spácháním trestného činu a po něm a jiné okolnosti důležité pro volbu prostředků vhodných pro jeho nápravu, zejména pro posouzení, zda má být nařízena ochranná výchova mladistvého.“³⁵

Ustanovení o vazbě pro mladistvé zůstává stále stejné, vazba se uvaluje, jen za těch okolností nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak.

Paragrafy 294 až 297 ošetřují řízení před soudem. První z nich nařizuje předběžné projednání obžaloby mladistvého na zasedání senátu. Tento proces je důležitý pro zvážení, zda je obžaloba nutná. Zážitky tohoto typu mohou mít na vývoj mladistvého neblahý vliv. Po přijetí obžaloby následuje její doručení pověřenému orgánu pro péči o mládež, který dále vykonává zjištění poměrů podle mladistvého dle § 292. § 295 umožňuje postoupení věci soudu v bydlišti mladistvého, či takovému soudu, který je pro zájmy souzeného nejúčelnější. Zákon č. 141/1961 Sb. se stejně jako jeho předchůdce snaží vyhnout soudnímu řízení proti mladistvému a osobě starší 18ti let. Touto problematikou se zabývá § 296.

Pro hlavní řízení je § 297 nařízena přítomnost souzeného mladistvého a prokurátora. O hlavním líčení a veřejném zasedání soud musí vyrozumět též orgán pověřený péčí o mládež.

Na rozdíl od současné právní úpravy soud nemusí vždy vyloučit veřejnost z hlavního líčení. Je povinen ji vyloučit pouze tehdy, je-li to ve prospěch mladistvého. Zbytek ustanovení ohledně hlavního líčení zůstává stejný jako v předchozím trestním řádu. Soudce má právo nařídít mladistvému, aby opustil soudní síň (není-li daná část přelíčení vhodná pro jeho mravní vývoj) a zástupce orgánu pro péči o mládež má právo činit návrhy a dávat otázky vyslychaným.

³⁵§ 292 Trestního řádu č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, cit[9.1.2010],, dostupný na [www: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjugewtmmi&conversationId=1187545#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjugewtmmi&conversationId=1187545#selected-node).

V trestním řádu se objevuje novinka v podobě § 298 o oznamování rozhodnutí. Nařizuje doručení soudního rozhodnutí/rozsudku orgánu pověřenému péčí o mládež. V § 299 je zahrnut výčet osob, které mohou podat opravné prostředky proti soudnímu rozhodnutí. Ve prospěch mladistvého může opravné prostředky (stejně jako dřív) podat orgán pověřený péčí o mládež, příbuzní v pokolení přímém a po vzoru zákona č. 48/1931 Sb. i sourozenec, osvojitel, manžel a druh. § 300 pojednává o uložení ochranné výchovy, odkazuje se na § 230.

§ 301 udává společná ustanovení pro tento oddíl. Nařizuje, aby vyšetřování i rozhodování o mladistvých bylo v rukou osob, které mají životní zkušenosti s výchovou mládeže. Klade důraz na spolupráci orgánů činných v trestním řízení s orgány pečujícími o mládež, popřípadě se zařízeními psychiatrické péče (znalci oboru dětské nebo dorostové psychiatrie. Ustanovení prvního oddílu se neužije v případě, že je mladistvý ve vojenské službě.³⁶

³⁶ Trestní řád č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, cit[7.3.2010], dostupný na www: < <http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjugewtmmi&conversationId=1187545#selected-node>>.

4 ZÁKONODÁRSTVÍ SOUČASTNOSTI

Dne 21. 5. 2003 schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky na své 16. schůzi vládní návrh zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Zákon byl schválen Senátem Parlamentu České republiky dne 27. 6. 2003, prezident České republiky zákon podepsal dne 9. 7. 2003 a zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 218/2003 Sb. Jeho účinnost nastala 1. ledna 2004.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, byl novelizován ve vazbě na přijetí trestního zákoníku a navazující změny provedené zákony **č. 41/2009 Sb. a 306/2009 Sb.**; jednalo se o promítnutí těchto principiálních změn také do této trestněprávní normy a následnou korekci s ohledem na navrácení věkové hranice trestní odpovědnosti na 15 let.³⁷

Na rozdíl od svého předchůdce zákona o trestním soudnictví nad mládeží č.48/1931 Sb. , který byl rozdělen do tří hlav, je zák. č. 218/2003 Sb. již rozdělen do hlav čtyř. Hlava I –Obecná ustanovení, Hlava II – Mladiství, Hlava III – Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, Hlava IV – Společná a přechodná ustanovení k části první.

Základními principy zákona jsou:

- **Speciální úprava** před obecnou právní úpravou
- Aktivní přístup, participace pachatele na odstranění škodlivého následku (*satisfakce a reparace poškozeného*)
- Subsidiárnost represe, **dominantní postavení výchovného principu**, trest jako „*ultima ratio*“
- **Princip restorativní justice** – obnovující, důraz kladen na práva oběti na odčinění škodlivého následku protiprávního jednání
- **Princip ochrany mládeže**

³⁷ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2009*, Brno, 2010, s. 4, 7 NZN 601/2010, dostupné z< <http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=84948>>.

- **Individuálnost řešení** trestní věci se zřetelem na všechny okolnosti činu, osobu dospívajícího pachatele a jeho zdravotní stav
- Dospívající pachatel musí vždy nést za své chování následky **přiměřené** věku a dosaženému **stupně vývoje**

4.1 ÚČEL ZÁKONA č. 218/2003 Sb. - § 1

Jedná se o samostatnou normu upravující způsob zacházení s dětmi a mladistvými, kteří se dopustili kriminálního jednání. V zákoně je významné posílení prevenčních opatření tak, aby se pachatel kriminálních činů do budoucnosti tohoto jednání zdržel. Mladistvý pachatel se zapojuje do procesu odčinění újmy, která vznikla jeho protiprávním jednáním. Dále je kladen důraz na prevenci páchání protiprávních činů, preferují se výchovné a léčebně ochranné prvky nápravy.

- Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v *trestním zákoníku*, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.
- Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustily děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páchání protiprávních činů.
- Pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil 18 rok věku obecných právních předpisů.³⁸

³⁸§1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ÚZ 825, *Trestní předpisy*, Ostrava, 1. 2. 2011, ISBN 978-80-7208-843-0, str. 320.

4.2 ZÁKLADNÍ ZÁSADY ŘÍZENÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

Význam základních zásad řízení ve věcech mládeže zůstává stejný, jako u základních zásad trestního řízení obsažených v trestním řádu. Mají obecnou platnost, jsou základem, na kterém je založena organizace trestního řízení a úprava činnosti jeho orgánů. Zvláštností oproti obecné úpravě je skutečnost, že základní zásady řízení ve věcech mladistvých jsou vyjmenovány v jednom ustanovení (§ 3 odst. 3 až 8 cit. zák.) spolu se základními zásadami trestního práva hmotného, které se mají uplatnit při posuzování delikvence mladistvých.

Všechny zásady vycházejí z principu, že všechny opatření, postupy a prostředky upravené zákonem je třeba využít k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci mladistvého do širšího sociálního prostředí a k prevenci zločinnosti. Hlavními zásadami rozumíme:

- ✓ **Zákaz retroaktivity** - výchovná úloha řízení
- ✓ **Podpůrná role represe** - zvýrazněna úloha výchovných opatření ukládaných v závislosti na stupni osobnostního vývoje
- ✓ **Individuální přístup** - vzhledem k rozumové a mravní vyspělosti, zákaz diskriminace
- ✓ **Přiměřenost výchovných opatření i represe** - spolupráce s orgány ochrany mládeže, preventivní charakter
- ✓ **Ochrana soukromí**
- ✓ **Rychlost řízení**
- ✓ **Zásada satisfakce a odčinění škodlivého následku u poškozeného**
- ✓ **Zásada specializace orgánů činných v trestním řízení**

Pro potřeby bakalářské práce bych ráda vyzdvihla, dle mého názoru nejpodstatnější zásady v tomto novém zákoně č. 218/2003 Sb.

4.2.1 Zásada zvláštního (specifického) přístupu při projednávání trestních věcí mladistvých § 3 odst. 4 zákona o soudnictví ve věcech mládeže

Zásada specifického přístupu při projednávání trestních věcí mladistvých, je charakteristická v tom, že v řízení ve věcech mladistvých je třeba postupovat

s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti osoby, proti níž se vede, aby její další vývoj byl co nejméně ohrožen, projednávané činy a jejich příčiny i okolnosti, které je umožnily, byly náležitě objasněny a za jejich spáchání vyvozena odpovědnost podle zákona. Řízení je přitom třeba vést tak, aby působilo k předcházení protiprávním činům (§ 3 odst. 4 cit. zákona).

Tato zásada se promítá v řadě konkrétních institutů zákona o soudnictví ve věcech mládeže, například v rozšíření *principu oportunity* trestního stíhání (v řízení ve věcech mladistvých je zakotvena další výjimka ze *zásady legality*, a to institut odstoupení od trestního stíhání), ve specializaci orgánů a osob provádějících úkony v trestním řízení týkající se mladistvých (soudci, státní zástupci, úředníci Probační a mediační služby působící v trestních věcech mladistvých mají být vybíráni z osob, které mají dostatek znalostí a životních zkušeností, které zaručí splnění výchovného účelu řízení; úkony přípravného řízení, kterých se účastní mladistvý, provede zpravidla policejní orgán určený k úkonům v trestních věcech mladistvých, státní zástupce specializovaný na věci mládeže nebo soudce soudu mládeže, soudnictví ve věcech mladistvých vykonávají specializované soudy pro mládež), v ochraně zájmů mladistvého obviněného před nežádoucí publicitou trestního stíhání z hlediska mladistvého, v preferenci opatření výchovných nad represivními apod.

4.2.2 Zásada spolupráce s orgánem sociálně - právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy

Orgány činné v trestním řízení podle zákona o soudnictví nad mládeží spolupracují s příslušným orgánem sociálně - právní ochrany mládeže. Na uvedené ustanovení pak navazuje ustanovení § 40 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, podle něhož orgány činné podle tohoto zákona a úředníci Probační a mediační služby spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí, zájmovými sdruženími občanů a s osobami realizujícími probační programy, aby posílili výchovné působení řízení ve věcech mladistvých, vytvořili podmínky pro individuální přístup k řešení jednotlivých věcí, včas reagovali na potřeby a zájmy mladistvých a poškozených osob i všech dalších subjektů dotčených trestnou činností a také tímto způsobem trestnou činnost zamezovali a jí předcházeli.

4.2.3 Zásada ochrany soukromí mladistvého

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže stanoví, že v řízení podle tohoto zákona je třeba chránit osobní údaje osoby, proti níž se řízení vede, a její soukromí, aby každá taková osoba byla chráněna před škodlivými vlivy, a při dodržení zásady, že je považována za nevinou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

Povinnost utajit identitu mladistvého, tj. zákaz uveřejnit informaci obsahující jméno, příjmení či jinou informaci, která by umožňovala mladistvého identifikovat před konečným rozhodnutím věci, povinnost přiměřeně chránit soukromí mladistvého v průběhu hlavního líčení a veřejného zasedání (publikování informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by vedly ke ztotožnění mladistvého ve veřejných sdělovacích prostředcích nebo jiným způsobem, je zakázáno, stejně tak je zakázáno publikování každého textu nebo každého vyobrazení týkajícího se totožnosti mladistvého) a případně i možnost chránit soukromí mladistvého i po skončení věci (rozsudek může být uveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích, ale zpravidla bez uvedení jména a příjmení mladistvého, a při přiměřené ochraně mladistvého před nežádoucími účinky řízení o způsobu takového uveřejnění a o omezeních s tím spojených rozhodne předseda senátu.

Hlavní líčení a veřejné zasedání v řízení proti mladistvým je zásadně neveřejné. Hlavního líčení a veřejného zasedání se mohou účastnit pouze obžalovaný mladistvý, jeho dva důvěrníci, jeho obhájce, zákonní zástupci a příbuzní v přímém pokolení, sourozenci, manžel nebo druh, poškozený a jeho zmocněnec, svědci, znalci, tlumočníci, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, úředníci Probační a mediační služby a zástupce školy nebo jiného výchovného či vzdělávacího zařízení. Na návrh mladistvého může být hlavní líčení nebo veřejné zasedání konáno veřejně. Zásada ochrany soukromí mladistvého je souladná s požadavkem Evropské úmluvy, která ve svém článku 6 odst. 1, věta druhá říká, že tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého, nebo části procesu, jestliže to vyžadují zájmy nezletilých.

4.2.4 Zásada rychlosti řízení

Zásada rychlosti řízení v trestních věcech je pravidlem ústavněprávní úrovně. Článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví mimo jiné právo každého na

projednání jeho věci bez zbytečných průtahů. Také trestní řád chce řadou svých jednotlivých ustanovení zajistit rychlé projednání trestních věcí. Tak v ustanovení § 2 odst. 4 ve spojitosti se *zásadou oficiality* uvádí, že orgány činné v trestním řízení musí projednávat trestní věci co nejrychleji. Zásada rychlosti řízení je v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže vyjádřena jako samostatná zásada v samostatném ustanovení § 3 odst. 6 formulací: „*Každé dítě mladší patnácti let nebo mladistvý, nestanoví-li zákon jinak, má právo na to, aby jeho čin byl projednán bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě soudem mládeže.*“³⁹

4.2.5 Zásada uspokojení zájmů poškozeného

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže reaguje na oprávněný požadavek toho, komu byla způsobena trestným činem majetková či jiná újma, aby dosáhl v trestním řízení náhrady majetkové újmy, respektive vyvážení jiné újmy, případně jiného potřebného zadostiučinění. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže zakotvuje jako zvláštní základní zásadu řízení v samostatném ustanovení § 3 odst. 7 požadavek, aby řízení podle tohoto zákona směřovalo k tomu, aby poškozený dosáhl náhrady škody způsobené protiprávním činem, nebo aby se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění.

K součinnosti poškozeného a k jeho aktivnímu podílu na řešení projednávané věci směřuje ustanovení § 45 zákona o soudnictví ve věcech mládeže o zájmech a právech poškozeného. Podle citovaného ustanovení orgány činné podle tohoto zákona jsou povinny přihlížet k oprávněným zájmům poškozeného, poučit ho o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění; státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu posoudí vhodnost a účelnost některého ze zvláštních způsobů řízení vedoucích mimo jiné k náhradě škody nebo jinému odčinění škodlivých následků činu.⁴⁰

Poškozený, jehož adresa pobytu, sídla nebo místa podnikání je známa, musí být v každém případě příslušným orgánem činným podle tohoto zákona vyrozuměn, jestliže mladistvý prohlásí, že je připraven škodu vzniklou činem nahradit, jinak odčinit nebo

³⁹ § 3 odst. 6, zák. č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ §45 zájmy a práva poškozeného, zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže , *ÚZ 825 Trestní předpisy*, č. 825, Ostrava, 1. 2. 2011, ISBN 978-80-7208-843-0, str. 330.

příspěť k narovnání škodlivých následků činu. Totéž platí v případě, že mladistvý na sebe vezme povinnost, která se bezprostředně dotýká zájmů poškozeného.

4.3 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLADISTVÝCH § 5 - § 6

4.3.1 Odpovědnost mladistvého

Absolutní trestní odpovědnost se mění na relativní (podmíněnou) trestní odpovědnost mladistvého. Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho *protiprávnost* nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Rozumová a mravní vyspělost se zjišťuje znaleckým zkoumáním duševního stavu. Nepředpokládá se absolutně, pouze u závažné trestné činnosti. Znalec-psychiatr není oprávněn odpovídat na otázku psychologického vývoje jedince. Nepříčetnost podle § 5 nelze zaměňovat za nepřičetnost podle § 26 trestního zákoníku. V případě nepřičetnosti podle § 5 nastupuje režim řízení proti osobě mladší 15ti let. Rozumovou a mravní vyspělost je třeba vykládat ve vztahu k obvyklému vývoji mladistvých.

- Překročení mezí stanovených trestním zákoníkem musí být pro mladistvého zjevné, musí si jich být vědom vzhledem ke své rozumové a mravní vyspělosti, duševní vyspělosti.
- V případě prokázání nepřičetnosti z důvodů nedostatku rozumové a mravní vyspělosti nelze mladistvého trestně stíhat.
- Probíhající trestní stíhání musí být zastaveno (§ 172 odst. 1, písm. e) event. písm. b) trestního řádu).
- V přípravném řízení, kdy jsou zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, věc odložit podle § 159a odst. 2, s odkazem na § 11 odst. 1 trestního řádu.

Dopustí-li se mladiství uvedený v odstavci 1 (§5) činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít *vedle ochranných opatření (§21)* obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let.

4.3.2 Provinění

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním.

Pojmové znaky provinění :

- ✓ Znaky uvedené v trestním zákoníku, tj. formální znak (znaky skutkové podstaty, stanovený věk, přičetnost a nově rozumová a mravní vyspělost).
- ✓ Materiální znak – nebezpečnost činu pro společnost (vyšší než malý).

Čin jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je malý, není proviněním.

4.4 ZÁNIK TRESTNOSTI § 7 a § 8

4.4.1 Účinná lítost

ustanovení o účinné lítosti převzato v podstatě ze znění dosavadního § 65 odst. 2 starého trestního zákona, které je však rozšířeno o *pokus dobrovolného odstranění nebo napravení způsobeného následku*.

Podmínky účinné lítosti :

- Jde o provinění (§ 6 odst. 1) na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let.
- Mladistvý dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek, anebo se o to pokusil.
- Svým chováním po spáchání činu projevil účinnou snahu po nápravě (předpokládá se aktivní přístup mladistvého).
- Čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného nebo pro společnost.
- Účinnou lítost nelze ztotožňovat s odklony (podmíněné zastavení, narovnání).

4.4.2 Promlčení trestního stíhání

Přesněji by se mělo jednat o promlčení trestnosti činu. Promlčení trestního stíhání je pojem trestně právní, kdežto zánik trestnosti je pojem hmotně právní.

- Promlčení se určuje z trestní sazby uvedené ve skutkové podstatě trestného činu, uvedené v trestním zákoně, a ne z trestní sazby pro mladistvého, která se snižuje na polovinu (§ 31 odst. 1 ZSM).
- Promlčení začíná běžet zásadně od doby dokonání provinění, to je od doby naplnění všech znaků skutkové podstaty provinění. U pokračujícího provinění je okamžikem dokonání spáchání posledního útoku a u trvajících provinění, odstraněním protiprávního stavu. U hromadných provinění je dokončení spojeno s posledním útokem. Při souběžích promlčecí doba běží pro každé provinění samostatně.

Promlčecí doby:

- u provinění, na které trestní zákoník stanoví výjimečný trest, deset let,
- u provinění s horní hranicí trestné sazby odnětí svobody nejméně deset let, pouze pět let,
- u ostatních provinění tři léta.
-

4.5 OPATŘENÍ UKLÁDANÁ MLADISTVÝM § 9 - § 10

Účelem opatření je navázání na obecné zásady zákona, zejména zásadu individuálního přístupu a přiměřenosti (§ 3 odst. 3 z. č. 218/2003 Sb.). Hlavním účelem je zájem na ochraně mladistvých před škodlivými vlivy, vytvoření podmínek pro jejich zdravý sociální a duševní vývoj, obnova narušených sociálních vztahů a dosažení zdrženlivosti v páchání trestné činnosti.

Právními následky provinění jsou:

- výchovná opatření

- ochranná opatření
- trestní opatření

Výchovná opatření je možné mladistvému, proti němuž se řízení vede, uložit s jeho souhlasem, již v průběhu tohoto řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého.⁴¹

4.5.1 Výchovná opatření § 15

Výchovná opatření lze uložit mladistvému i v probíhajícím přípravném řízení, a to s jeho souhlasem po náležitém poučení o právech obviněného mladistvého a o podstatě a účelu výchovného opatření. Souhlas mladistvého obviněného musí být dán dobrovolně, výslovně a způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o obsahu projevené vůle. V daném případě se přihlíží i ke stanovisku zákonného zástupce (souhlas se však nevyžaduje) a vždy se přihlédně ke stanovisku orgánu sociálně právní ochrany dětí, případně probační a mediační služby. Uložení výchovného opatření v přípravném řízení není toto řízení ukončeno. Naopak vydáním pravomocného rozhodnutí o ukončení trestního řízení končí i výkon uložených výchovných opatření. Má-li být ve výkonu výchovných opatření pokračováno, musí být o jejich uložení znovu rozhodnuto. Výchovná opatření lze uložit nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby u podmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření, jsou-li ukládána samostatně nebo vedle jiného ochranného nebo trestního opatření, lze je uložit nejdéle na dobu tří let.

Výchovnými opatřeními jsou:

- dohled probačního úředníka
- probační program
- výchovné povinnosti
- výchovná omezení
- napomenutí s výstrahou

⁴¹ §10 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže.

4.5.2 Ochranná opatření § 21

Ochrannými opatřeními jsou:

- ochranné léčení (§ 99 trestního zákoníku)
- zabezpečovací detence (§ 100 tr. zákoníku)
- zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 až 104 tr. zákoníku)
- ochranná výchova

Jejich účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými. Trvání ochranné výchovy po dobu nezbytně nutnou, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle do 18ti let a do 19ti let vyžaduje-li to zájem mladistvého. Přeměnu ústavní výchovy na ochrannou výchovu a naopak zákon připouští.

Ochrannou výchovu lze uložit pouze podle tohoto zákona, ochranné léčení, zabezpečovací detence a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty se ukládají podle trestního zákoníku.

4.5.3 Trestní opatření § 24

Trestní opatření uložení odnětí svobody nepodmíněně je ultima ratio, tj. jako krajní opatření. Soud pro mládež mladistvému uložit pouze tato opatření:

- a) obecně prospěšné práce,
- b) peněžitá opatření,
- c) peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- d) propadnutí věci,
- e) zákaz činnosti,
- f) vyhoštění,

g) domácí vězení⁴²

h) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce⁴³

⁴² z. č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, dostupné z www: <http://portal.gov.cz/wps/WPS_PA_2001/jsp/download.jsp?s=1&l=41%2F2009>.

⁴³ z. č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku

- i)* odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu,
- j)* odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- k)* odnětí svobody nepodmíněně.

Trestní opatření uložené podle tohoto zákona v návaznosti na *trestní zákoník* musí vzhledem k okolnostem případu a osobě i poměrům mladistvého napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého; výkonem trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost⁴⁴

I když zákon o soudnictví nad mládeží vychází z řady obecných principů zakotvených v trestněprávních i trestně procesních normách, ve vztahu k trestnímu právu, je normou speciální, která mimo jiné odchylně a zčásti i nově upravuje základní zásady trestního řízení ve věcech mládeže.

4.6 ŘÍZENÍ VE VĚCECH DĚTÍ MLADŠÍCH 15-ti let

Základním smyslem projednání činů je rychlá a adekvátní reakce na jejich spáchání, předcházení jejich opakování, náležitá reflexe potřeb osob jimi poškozených a vytváření podmínek pro další sociální a duševní rozvoj dětí.

Primární je výchovné působení, ochrana před škodlivými vlivy a obnovení jejich sociálního zázemí.

Protiprávní činy dětí mladších patnácti let z hlediska jejich povahy dělíme:

- **činy jinak trestné** – stupeň nebezpečnosti musí být vyšší než malý, (trestný čin, resp. provinění),
- **ostatní protiprávní činy** - stupeň nebezpečnosti je nepatrný, resp. malý (přestupky).

V případě dětí mladších 15-ti let jde o jednání trestně neodpovědné osoby, kterým byly naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu mimo znaku „trestně odpovědný pachatel“, zákonem není specifikován požadavek na míru

⁴⁴ §24 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

společenské nebezpečnosti činu jinak trestného u osob mladších patnácti let. Vychází se z analogie materiální stránky vztahující se na jednání mladistvého. Při posuzování činu jinak trestného je nezbytné dle tohoto zákona posuzovat mimo jiné pohnutku, schopnost posoudit závislosti na své rozumové a mravní vyspělosti, nesprávnost a zavrženíhodnost jednání, způsob provedení činu a okolnosti, za kterých byl čin spáchán. Delikt ní způsobilost osoby mladší patnácti let § 89 odst. 3. - Jednání dětí, které je *jiným protiprávním činem* (přestupek), než činem jinak trestným se posuzuje a projednává podle *obecných předpisů*, základním předpisem pro posouzení odpovědnosti za protiprávní činy je **občanský zákoník**.

4.6.1 Opatření ukládaná dětem mladším 15-ti let

Dítěti mladšímu 15-ti let, může soud pro mládež uložit, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato opatření:

- výchovnou povinnost,
- výchovné omezení,
- napomenutí s výstrahou,
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- dohled probačního úředníka,
- ochrannou výchovu, (obligatorně za čin, za který je možno uložit výjimečný trest).

4.7 ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ § 90

V řízení soud pro mládež postupuje v zásadě podle *předpisů upravujících občanské soudní řízení*.

Řízení se zahajuje:

- ❖ návrhem státního zástupce na zahájení řízení,
- ❖ usnesením soudu pro mládež o zahájení řízení,

Návrh podaný jiným subjektem je právně irelevantní, soud pro mládež se jím nemůže zabývat a řízení musí být zastaveno.

Účastníci řízení:

nezletilé dítě (musí být právně zastoupeno, opatrovníkem je vždy advokát), zákonný zástupce, případně jiné osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy apod., orgán sociálně právní ochrany dětí, další osoby, o jejichž právech a povinnostech má být rozhodováno. **Poškozený není účastníkem řízení, nemá procesní postavení podle trestního řádu.** V řízení nemusí být dítě vyslechnuto v případě, že jeho jednání je prokázáno, ale je povinností soudu pro mládež zjistit jeho názor na věc.

Znalecké zkoumání vyžaduje soud pro mládež na návrh státního zástupce, nebo z vlastního rozhodnutí. *Ochrana osobnosti ve stejném rozsahu jako u mladistvého.*

5 Obecné faktory ovlivňující kriminalitu mládeže

Předmětem mnoha společenskovedních oborů, které se zabývají zkoumáním člověka v nejrůznějších souvislostech a situacích, je také problematika delikventního či kriminálního chování, a to nejen u dospělých jedinců, ale především u mládeže. Aby společnost mohla efektivně reagovat na tento problém a přijít s možností adekvátní nápravy postižených jedinců, musí nejprve pochopit podstatu a příčiny delikventova chování a postihnout co nejvíce kriminogenních faktorů, které se na protiprávním jednání přímo či nepřímo podílejí.⁴⁵

Vznik a vývoj mladého delikventa je totiž určitým procesem, nikoli pouze jednorázovou záležitostí. Jedná se o výslednici celé řady vlivů, které se obvykle vzájemně prolínají a podmiňují. Často je odborníky uváděna např. krize současných hodnot, oslabení citových vazeb, preference materiálních zájmů, krize pedagogických institucí a v neposlední řadě také častá prezentace násilí v masmédiích. Podstatný význam je přisuzován i nevhodné rodinné atmosféře, což se odráží v nezájmu jak o osobnost mladého jedince, tak o výsledky jeho školní činnosti. S tímto má souvislost mělkost citových vazeb v rodině, emocionální labilita, či náhodný výběr kamarádů s možnou snahou uplatnit se v asociálních partách.⁴⁶

Jak jsem již nastínila výše, na formování člověka a taktéž na jeho případném delikventním jednání mají podíl nejrůznější faktory, které dělíme do dvou základních skupin:

- **endogenní faktory** – činitelé vnitřní povahy, přicházející z vnitřního prostředí jedince (především genetické dispozice, tj. soubor dědičných předpokladů – tzv. **genotyp**);
- **exogenní faktory** – činitelé vnější povahy, přicházející z vnějšího prostředí (sociální prostředí, zejména vlivy rodiny, školy, vrstevníků, i širší společnosti).

Osobnost jedince se totiž vytváří na terénu endogenních faktorů, prostřednictvím působení faktorů exogenních, tj. faktorů vnějšího prostředí, které na člověka více či méně působí. Odborníci v širším pojetí zahrnují do vlivu vnějšího prostředí i vnější vlivy v období prenatálního života jedince (období před narozením). Prostřednictvím

⁴⁵ SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha: EurolexBohemia, 2004, s. 21.

⁴⁶ ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie. Díl II. Zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2004, s. 22.

dispozic a vlivů konkrétního společenského prostředí, v němž se jedinec formuje, se utváří jeho **fenotyp**.⁴⁷

5.1 Nejčastěji páchané trestné činy dětmi a mladistvými

Na úvod považuji za účelné alespoň rámcově nastínit, jaké aspekty trestnou činností nedospělých pachatelů nejčastěji provázejí. Pro delikvenci dětí a mladistvých pachatelů je příznačná kriminalita situační, tj. bez promyšlené dlouhodobější přípravy, kterou obvykle provází impulzivnost jednání. Typickým znakem je rovněž páchaní protiprávního jednání ve skupině vrstevníků, často pod vlivem alkoholu či jiných omamných látek. Specifickými projevy je rostoucí brutalita spáchaných činů a příklon k extremismu, jakožto způsobu radikálního a přímočarého řešení složitých problémů (aktivní zapojení mladých v radikálních hnutích s xenofobními a rasistickými programy či naopak ve skupinách anarchisticky orientovaných). Typickým prvkem jsou i časté projevy vandalismu nebo nejrůznějších způsobů šikanování, ke kterým dochází především v různých zařízeních pro mládež (domovy mládeže, vězeňské ústavy pro mladistvé, atd.).⁴⁸ Z dostupné literatury, která se opírá především o policejní evidence oznámené a objasněné trestné činnosti, vyplývá, že nejčastěji spáchanými kriminálními delikty ze strany dětských či mladistvých pachatelů jsou **majetkové trestné činy**, kdy se jedná o zcela převládající formu protiprávního jednání, jež tvoří kolem 3/4 celkové kriminality páchané těmito věkovými skupinami. Z konkrétních skutkových podstat majetkových trestných činů, které jsou vymezeny v hlavě IX trestního zákona č. 140/1961 Sb. (s účinností do 31. 12. 2009), resp. v hlavě V nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), se jedná především o tyto trestné činy:

- krádeže prosté (zejména věcí z aut, jízdních kol, v bytech – bez vloupání);
- vloupání do objektů (bytů, obchodů, restaurací, chat, sklepů, kiosků, apod. (často v souběhu s trestným činem porušování domovní svobody);
- krádeže jednostopých a dvoustopých motorových vozidel;

⁴⁷ SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 22.

⁴⁸ ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie. Díl II. Zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2004, s. 16.

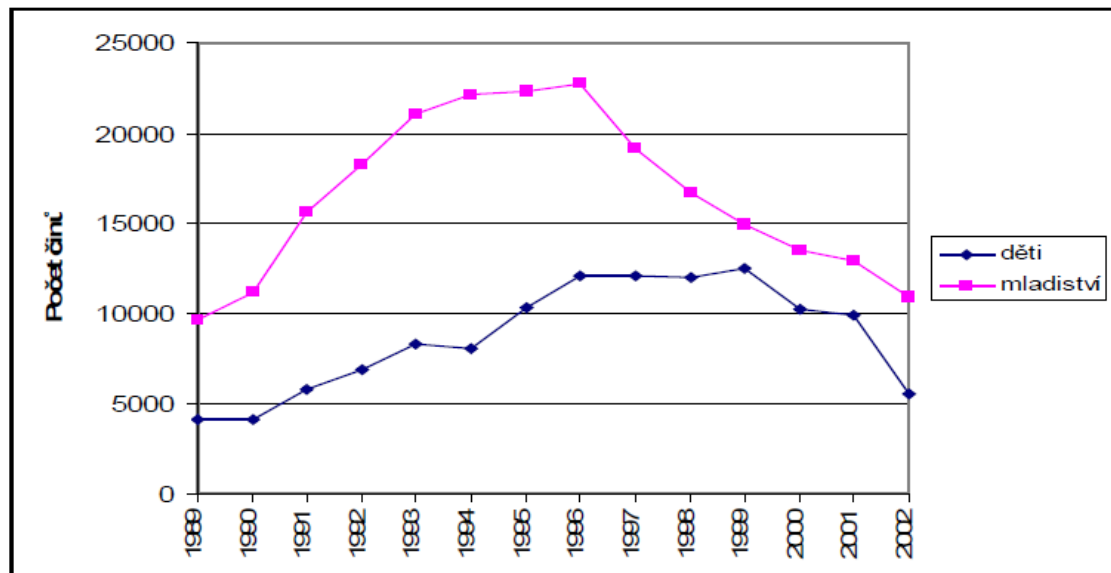
- ostatní majetková trestná činnost (poškození cizí věci, podvody, zpronevěry).⁴⁹

Další formou nejčastěji páchané kriminality ze strany nedospělých pachatelů jsou **násilné trestné činy**, ale jejich četnost je zhruba desetkrát menší než u kriminality majetkové. Mezi nejčastěji páchané trestné činy (provinění, resp. čin jinak trestný) patří úmyslné ublížení na zdraví, výtržnictví a loupež. Za zmínku stojí ještě kriminalita mravnostní, která ale tvoří už jen nepatrné procento z celkového počtu deliktů spáchaných dětmi a mladistvými.

5.2 Struktura kriminality mladistvých a nezletilých

Kriminalita obecně, bez ohledu na věk pachatele, se během posledních desetiletí stala masovým sociálním jevem. Zejména se to týká kriminality majetkové, která, dle policejních statistik, dlouhodobě představuje kolem 80 % veškeré registrované trestné činnosti. Skutečnost však bude pravděpodobně ještě o něco vyšší, neboť značná část této trestné činnosti nebývá policejním orgánům hlášena a tudíž ani vyšetřována. Zlomovým obdobím v negativním vývoji kriminality v České republice bylo období krátce po revoluci, tj. léta 1990 – 1993.

Graf 1: Vývoj kriminality dětí a mladistvých v letech 1989 - 2002⁵⁰

⁴⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 147, 148.

⁵⁰ VEČERKA, K. a spol., Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*, Praha 2004, ISBN 80-7338-033-1, s. 7.

U mladistvých docházelo od roku 1990 k pravidelnému nárůstu celkového počtu spáchaných trestných činů, který kulminoval v roce 1996. Jednalo se o více než 100% nárůst (22 719 trestných činů oproti 11 167). V roce 1997 došlo ke snížení o 3 580 trestných činů a v roce 1998 k dalšímu poklesu o 2 409 vzhledem k minulému roku. Klesající trend pokračuje do současné doby, kdy byl v roce 2001 nárůst proti roku 1990 už pouze 15% a v roce 2002 byl dokonce poprvé počet trestných činů spáchaných mladistvými nižší než v roce 1990. / *Na statistiku kriminality v roce 2002 je třeba se dívat s ohledem na úpravu trestního práva, kdy s účinností od 1. 1. 2002 novela tr. řádu č. 265/2001 Sb. upravila stanovení výše škod pro účely trestního řízení - došlo ke zvýšení částek, které určují hranici trestní odpovědnosti u některých majetkových trestných činů i nejčastější kvalifikační okolnosti u těchto trestných činů spočívající ve výši škody - obecně hranice činí nyní 5 000 Kč (místo původních 2 000 Kč)/. Ve sledovaném období došlo u mravnostní kriminality mladistvých nejprve ke třetinovému vzestupu (1996), o pět let později (2001) naopak k poklesu o třetinu. V roce 2002 došlo sice k určitému nárůstu tohoto typu kriminality, nicméně i nadále je jeho úroveň pod stavem roku 1990. Počet spáchaných trestných činů majetkové kriminality se v roce 2001 držel zhruba na stejné úrovni jako v roce 1990, v roce 2002 však poklesl o celou pětinu. To je relativně pozitivní zpráva, vzhledem k tomu, že v roce 1996 narostl tento typ kriminality mladistvých téměř stejně jako u celkové kriminality (tj. o 93%). Počet skutků násilné kriminality se pohybuje okolo jednoho tisíce, v roce 1996 však vystoupal o přibližně 600 (63,5%).⁵¹*

Kriminalita se koncentruje především do velkých měst, což potvrzují opět policejní statistiky, ze kterých vyplývá, že více než polovina registrovaných trestných činů je spáchána ve dvaceti největších městech České republiky. Mění se také profil pachatelů, zvyšuje se počet prvopachatelů a pachatelů, u nichž bývá trestná činnost epizodického charakteru, roste také podíl dětských a mladistvých delikventů.⁵²

⁵¹ VEČERKA, K. a spol., Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*, Praha 2004, ISBN 80-7338-033-1, s. 8.

⁵² MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001, s. 66.

5.3 Kriminalita mladistvých a nezletilých v Jihočeském kraji.

Pro potřeby bakalářské práce jsem na základě statistických údajů dostupných na Odboru systémového řízení a informatiky Policejního prezidia, vypracovala přehlednou tabulku „Trestné činnosti mládeže v Jihočeském kraji za roky 2009 – 2010“.

Tabulka 1: Trestná činnost mládeže - Jihočeský kraj rok 2009 – 2010⁵³

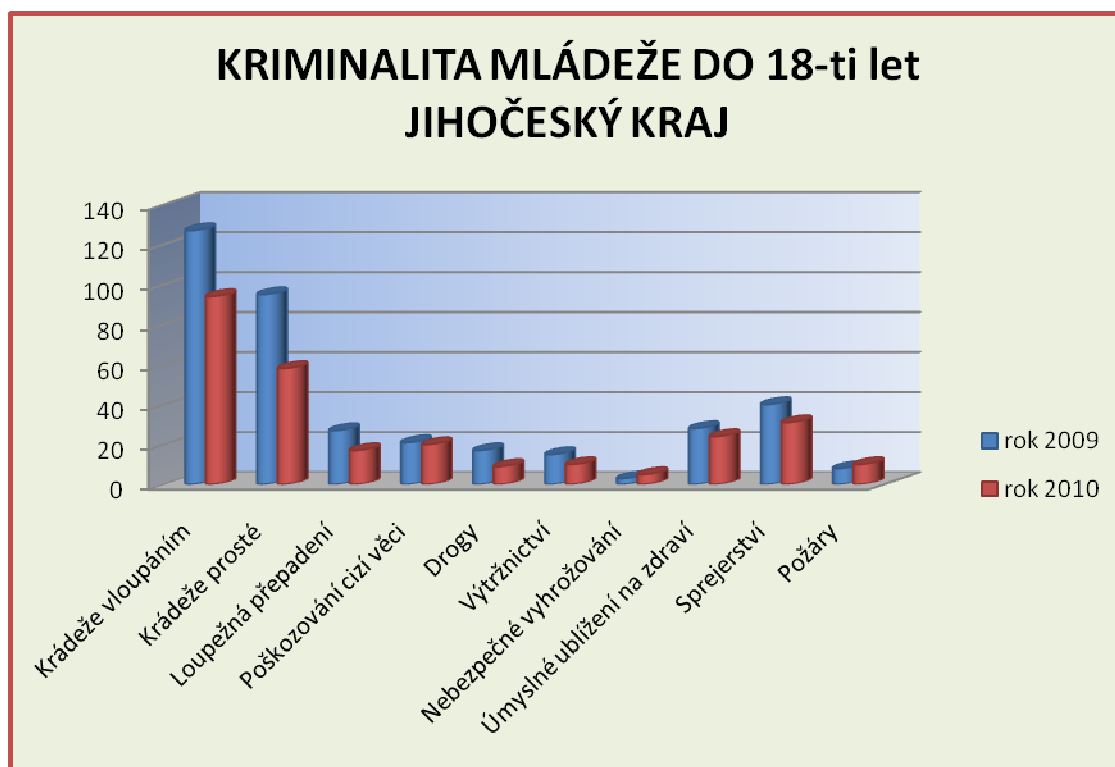
TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE JIHOČESKÉHO KRAJE						
ROK 2009 - 2010						
	Rok 2009			Rok 2010		
Kriminalita	Spácháno:	Nezletilci	Mladiství	Spácháno:	Nezletilci	Mladiství
Krádeže vloupáním	2531	41	86	2465	27	67
Krádeže prosté	4080	31	64	4400	10	48
Loupežná přepadení	168	18	9	160	6	11
Poškozování cizí věci	384	10	11	421	15	5
Drogy	156	5	12	146	1	8
Výtržnictví	189	4	11	231	3	7
Nebezpečné vyhrožování	174	1	2	251	4	1
Úmyslné ublížení na zdraví	344	5	23	340	5	19
Sprejství	191	12	28	144	16	15
Požáry	66	1	7	49	8	2
Celová kriminalita:	8283	128	253	8607	95	183

Jak je v tabulce patrné, je zde v levém sloupci vybrána a uvedena kriminalita typická pro trestnou činnost mládeže. Dále je tabulka rozdělena na roky 2009 (od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009) a 2010 (od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010). Tyto dvě období se pokusím vzájemnou komparací vyhodnotit. Spáchané činy jsou rozděleny na celkový počet kriminality a zvláště ty spáchané mladistvými a nezletilými.

Z výše uvedené tabulky jsem vypracovala následující graf „Kriminality mládeže do 18-ti let v Jihočeském kraji“. Jedná se o grafické znázornění a porovnání roku 2009 s rokem 2010 u vybrané kriminality páchané mládeží do 18ti let na území Jihočeského kraje.

⁵³ Policejní prezidium ČR, *Odbor systémového řízení a informatiky*, Intranet - interní databáze PČR.

Graf 2: Kriminalita mládeže do 18-ti let - Jihočeský kraj⁵⁴

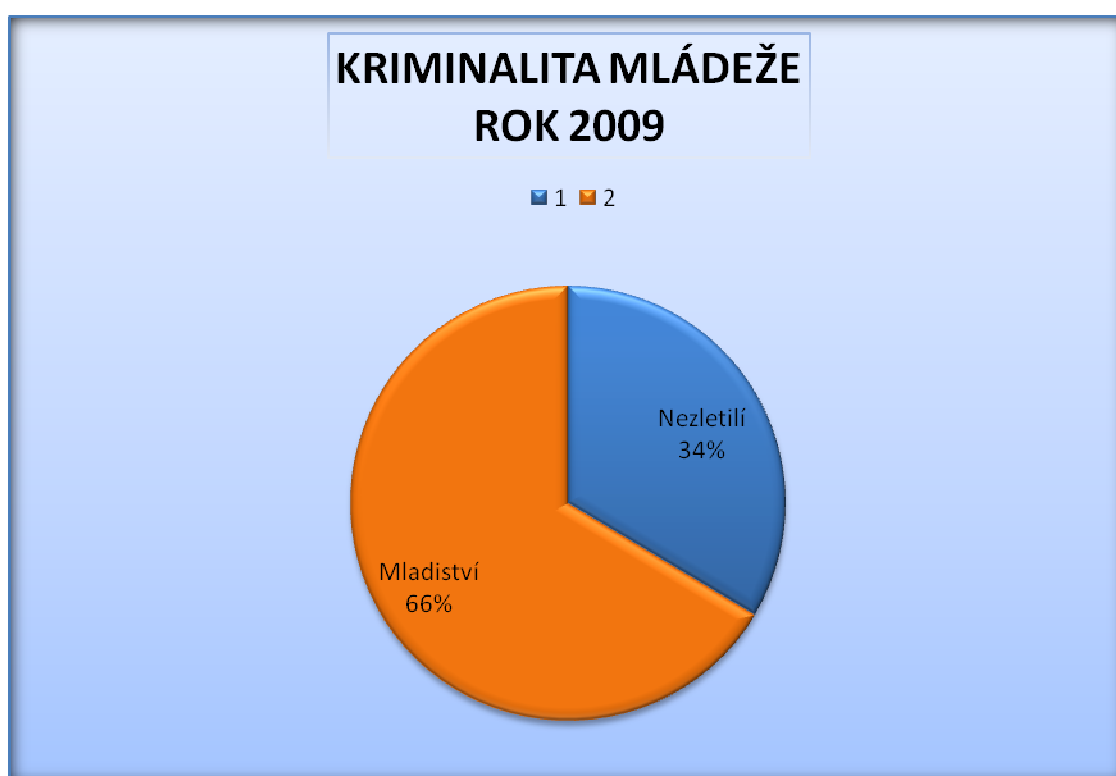

Z výše uvedeného grafu jasně vyplývá, že u majetkové kriminality (krádeže vloupáním, krádeže prosté, poškození cizí věci), došlo v roce 2010 k mírnému poklesu kriminality páchané mládeží oproti roku 2009. V roce 2009 bylo na území Jihočeského kraje spácháno celkem 7309 případů majetkové kriminality, kdy bylo prověřováno 89 dětí mladších patnácti let a 165 mladistvých. V roce 2010 bylo spácháno sice celkem 8051 majetkové kriminality, ale prověřovaných bylo „jen“ 48 dětí a 108 mladistvých. Z analýzy dat uvedených v grafu dále zjišťujeme, že nejvíce páchanou trestnou činností mládeže do 18ti let je /Krádež vloupáním/ a hned následují /Krádeže prosté/. Mladí pachatelé páchají majetkovou trestnou činnost především kvůli tomu, že sami si tu věc nemohou koupit a proto je snazší jí ukrást. V roce 2010 se ve zvýšené míře na území Jihočeského kraje páchá poškození cizí věci, požáry, kde došlo k nárůstu hlavně u nezletilých, jak je patrné z tabulky č. 1. Dle mého názoru jde o charakteristické činy pro tuto sociální skupinu, kdy děti ničí věci, které jim nepatří.

⁵⁴ Policejní prezidium ČR, *Odbor systémového řízení a informatiky*, Intranet - interní databáze PČR.

Jde o jednání, kdy si děti dokazují příslušnost k určité skupině (partě), vybíjejí si špatnou náladu, nebo naopak se ničením věcí baví. K příčinám páchaní majetkové kriminality, řadíme rizikové faktory, které u mládeže mají charakter záměru, pohnutky či motivace spáchat čin jinak trestný popřípadě provinění. V současné době si pachatelé z řad mládeže nepřipouští strach z nepříznivého následku, který následuje při spáchání skutku. Mladí pachatelé jsou přesvědčeni, že dodržování zákonů je nevýhodné. Tyto výše uvedené příčiny jsou odrazem jednak výchovy v rodinách, ale také vnímáním celospolečenského dění v České republice.

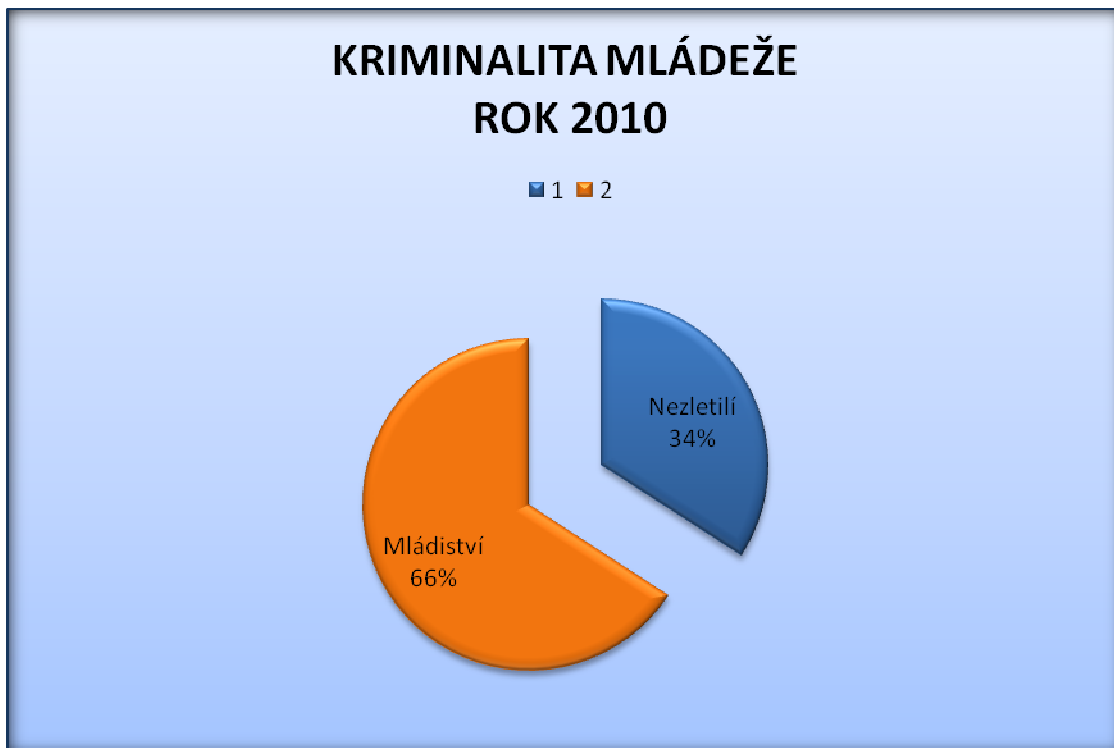
Graf 3: Kriminalita mládeže - rok 2009⁵⁵

V grafu č. 3 jsem znázornila podíl mladistvých a nezletilých na páchaní trestné činnosti. Graf byl sestaven ze statistických údajů týkajících se Jihočeského kraje za rok 2009. Převládá podíl mladistvých, který je zde zastoupen (66-ti%). Kriminalita nezletilých je (34%).

⁵⁵ Policejní prezidium ČR, *Odbor systémového řízení a informatiky*, Intranet - interní databáze PČR.

Graf 4: Kriminalita mládeže - rok 2010⁵⁶

Pro porovnání s rokem 2009, jsem vytvořila Graf č. 4, který taktéž poukazuje na podíl mladistvých a nezletilých na páchání trestné činnosti jako takové, tentokrát za rok 2010. Zjistila jsem, že i když se trestná činnost mládeže stále vyvíjí a mění, tak podíl zůstává stejný jako v roce 2009. To znamená, že i zde převládá podíl mladistvých, který je zde zastoupen (66-ti%). Kriminalita nezletilých je (34%).

Shrnutí analýzy dat:

V roce 2009 mládež v Jihočeském kraji spáchala celkem 381 (mladiství 253 skutků a nezletilí 128 skutků). V roce 2010 bylo mládeží spácháno celkem 278 skutků v Jihočeském kraji (mladiství 183 skutků a nezletilí 95 skutků).

Z tohoto shrnutí vyplývá, že celková trestná činnost mládeže v Jihočeském kraji má klesající tendenci.

⁵⁶ Policejní prezidium ČR, *Odbor systémového řízení a informatiky*, Intranet - interní databáze PČR.

ZÁVĚR

Dá se říct, že „Trestná činnost páchaná dětmi“ tu byla, je a vždycky bude. S rozšiřováním možností, které nejen mladistvým a nezletilým, ale i nám všem moderní svět přináší, se rozšiřují i možnosti trestné činnosti. Skoro každý den se setkáváme na stránkách novin s případy trestné činnosti mladistvých, které jsou stále více k neuvěření. Problematika trestního zákonodárství ve věcech mládeže byla obzvláště v dobách totality na našem území velmi podceněna. Bylo jí věnováno jen několik málo paragrafů trestního zákona. Nejsmutnější na tomto faktu je, že kdyby nenastal výše zmíněný totalitní režim, mohlo být trestní zákonodárství nad mládeží na našem území na daleko vyspělejší úrovni a to především díky zákonu č. 48/1931 Sb. O Trestním soudnictví nad mládeží. Uvedený zákon vycházel z humanitních právně-filozofických východisek, které především kladly důraz na to, že se zločinností mládeže nelze bojovat jen trestem. Čelit nebezpečí páchaní trestné činnosti se má nejen trestem, který mnohdy bývá prostředkem nespravedlivým či neúčinným, ale hlavně výchovnými opatřeními, které mají směřovat hlavně k mravní záchraně a polepšení mladistvého. Vůdčí zásadou tohoto zákona má být co nejméně trestat a naopak co nejvíce vychovávat. Inspirací pro tehdejší zákonodárce byly především evropské země, které již kodifikovaly samostatné trestní právo pro mládež. Zákon č. 48/1931 Sb., však platil v plné míře pouze osm let, do roku 1938, a ještě po 2. světové válce, v období od roku 1945 do roku 1950.

V tomto roce 1950 začal platit nový trestní zákon č. 86/1950 Sb., který naopak problematiku mladistvých pachatelů nijak zvlášť neřešil a pro naše samostatné trestní zákonodárství, týkající se mládeže, nastala dlouhá pauza, která trvala neskutečných 63 let, a to až do roku 2003, kdy došlo k přijetí současného zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Je dobře, že dnes máme zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., který je nastaven mnohem lépe, než tomu bylo dříve. Zvláště pak s nabytím účinnosti nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. a navazující změny provedené zákonem č. 41/2009 Sb., ale stále je i zde co vylepšovat. Myslím si, že by mělo dojít k dalším inovačním změnám platné legislativy. Myslím si, že současná právní úprava příliš usnadňuje život rodičům delikventních dětí. V práci s delikventními dětmi bych prosazovala systémový přístup, který bude zahrnovat práci s celou jeho rodinou a to

především u skutků, které jsou v jasném a ostrém rozporu s každodenní morálkou, tedy například u násilných trestných činů, či některých majetkových. Rodiče takového jedince (nebo ten, kdo o dítě pečuje), by ve větší míře přebírali přímou odpovědnost za dohled a výchovu svého dítěte (i pod tíhou sankce). V tomto směru se mi zdá, že byl zák. č. 48/1931 Sb. mnohem dokonalejší. Např. § 5 odst. 4 citovaného zákona umožňuje soudu usnesením udělit napomenutí osobám, kterým náleží pečovat o mladistvého. V současnosti jsou výchovná zařízení v České republice plná dětí, které se následně vrací do rodin, se kterými, ale po tu dobu nikdo nepracoval. Často se dle mého názoru vrací do prostředí, které je k páchání trestné činnosti vedlo.

S tímto souvisí i prognóza negativních jevů ve společnosti, která závisí na situaci ekonomické, sociální, politické, legislativní, apod. V roce 2011 lze očekávat nárůst majetkové trestné činnosti a počtu loupežných přepadení, a to především v souvislosti s dalším zhoršováním ekonomické situace ve společnosti. Vzhledem ke snižování mezd, snižování pracovních míst a zvyšování životních nákladů se bude ve společnosti zvyšovat napětí. Některé skupiny lidí si budou i za cenu porušování právních norem udržovat finanční či majetkový standard, na který jsou zvyklí. Ztráta zaměstnání dle dostupných výzkumů může vést k nadměrné konzumaci alkoholických nápojů, které jsou „spouštěčem“ agresivního chování ve společnosti i v soukromí. Dalším fenoménem, který lze očekávat v roce 2011 bude úzce souviset s rozvojem počítačové gramotnosti a s výrazným technickým rozvojem. Lze předpokládat, že se i nadále bude rozšiřovat kyberšikana, šíření pornografie prostřednictvím veřejné internetové sítě, ale také nabourávání do různých chráněných sítí například bank a jiných institucí.

Základem boje s touto trestnou činností je hlavně výchova v rodině. Rodina se musí snažit vychovat plně hodnotného člověka. Dále je důležité zapojení státních institucí a vůbec celé společnosti. Vždyť mládež je naše budoucí generace. Může se stát každému, že se v životě dostane do potíží. Pak je hlavní snažit se jej napravit a zařadit opět do společnosti. V budoucnu by se prevenci mohla věnovat ještě větší pozornost, prostředky vložené na zmírnění této problematiky by se společnosti s jistotou v budoucnu vrátily ve formě klidného spožití. V současné době lze konstatovat, že trestná činnost mládeže na území Jihočeského kraje má klesající tendenci, dle analýzy statistických dat uvedených v práci.

Kazuistika k případu podezření ze spáchání provinění vraždy dle § 219 odst. 1 tr. zákona. z roku 2005, zpracovaná v bakalářské práci /viz. příloha č. 1/ poukazuje na činnost orgánů činných v trestním řízení a také na nezanedbatelný podíl rodiny na výchově mladých lidí. Ne vždy je vina za spáchané skutky jen na dětech...

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. HRUŠKOVÁ, E. *Co dělat, aby se naše děti správně chovaly*, Naše rodina, 2000
Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí, Praha 2004, ISBN 80-7338-033-1.
2. CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, MVČR, 1998, 122 s..
3. JIREČEK, J. *Práva městská království českého a markrabství moravského od M. Pavla Krystyana z Koldína*. Praha 1876.
4. MALÝ, K. a spol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, 3. vydání, Linde Praha a.s., 2003.
5. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*, Praha: Portál, 1998, 344 s. ISBN 80-7178-226-2.
6. MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001, 104 s. ISBN 80-210-2511-5.
7. SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha: Eurolex-Bohemia, 2004, 250 s. ISBN 80-86432-82-3.
8. VEČERKA, K. a spol., Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*, Praha 2004, 139 s., ISBN 80-7338-033-1.
9. VLČEK, E. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*: 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, ISBN 80-210-0791-5.
10. ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie. Díl II. Zvláštní část*. 4. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2004, 170 s. ISBN 80-7251-095-9.
11. ZEZULOVÁ, J., *Trestní zákonodárství nad mládeží*. 1. vydání. Brno: MU, 1997, 247 s. ISBN 80-210-1643-4.
12. ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V., *Kriminalita mládeže*, Praha, PA ČR, 1. vydání, 2001, 231 s. ISBN 80-7251-070-3.

Elektronické zdroje

1. KÝR, A., *Trestání mladých pachatelů v minulosti*. Časopis pro historickou penologii 1/2008, cit [7-11-2009], dostupný na [www: <http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf>](http://www.ivvs.cz/_uploaded/files/43/HP01_2008.pdf).
2. NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2009*, Brno, 2010, s. 4, 7 NZN 601/2010, dostupné z [www: <http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=84948>](http://portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=84948).
3. Trestní řád č. 87 ze dne 12. července 1950, cit [7-11-2009], dostupný na [www: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obxfuya&conversationId=1187496#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obxfuya&conversationId=1187496#selected-node).
4. Trestního řádu č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, cit [9-1-2010], dostupný na [www: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjjugewtmmi&conversationId=1187545#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjjugewtmmi&conversationId=1187545#selected-node).
5. Trestní zákon č. 86 ze dne 12. července 1950, cit [17-12-2009], dostupný na [www: http: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obwfyua&conversationId=1187435#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzguyf6obwfyua&conversationId=1187435#selected-node).
6. Trestní zákon č. 140 ze dne 29. listopadu 1961, cit [8-11-2009], dostupný na [www: http: <http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjjugawtomi&conversationId=1187510#selected-node>](http://www.beckonline.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgyyv6mjjugawtomi&conversationId=1187510#selected-node).
7. Zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, dostupné na [www: <http://portal.gov.cz/wps/WPS_PA_2001/jsp/download.jsp?s=1&l=41%2F2009>](http://portal.gov.cz/wps/WPS_PA_2001/jsp/download.jsp?s=1&l=41%2F2009).

Legislativní zdroje

1. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ÚZ 825, *Trestní předpisy*, Ostrava, 1. 2. 2011, ISBN 978-80-7208-843-0.
2. Zákon č. 48 ze dne 11. března 1931 o trestním soudnictví nad mládeží.
3. Zákon č. 111/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích.
4. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje

1. POLICIE ČR, *Vyšetřovací spis č.:PJC-81/Tč-OK-2005*, 2005
2. Policejní prezidium ČR, *Odbor systémového řízení a informatiky*, Intranet - interní databáze PČR.

SEZNAM GRAFŮ

Seznam grafů:

Graf 1: Vývoj kriminality dětí a mladistvých v letech 1989 - 2002	51
Graf 2: Kriminalita mládeže do 18-ti let - Jihočeský kraj.....	54
Graf 3: Kriminalita mládeže - rok 2009.....	55
Graf 4: Kriminalita mládeže - rok 2010.....	56

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Trestná činnost mládeže - Jihočeský kraj rok 2009 – 2010.....	53
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Kazuistika - provinění vraždy	64
Příloha 2: Žádost o využití spisového materiálu	68
Příloha 3: Rozsudek Krajského soudu	69

PŘÍLOHY

Příloha 1: Kazuistika - provinění vraždy

k případu podezření ze spáchání provinění vraždy dle § 219 odst. 1 tr. zákona. z roku 2005. Spisový materiál byl pro studijní účely zapůjčen z archivu Policie ČR, Krajské ředitelství policie. Po předchozím souhlasu náměstka ředitele krajského ředitelství pro SKPV plk. JUDr. Romana Svatoše, Ph.D..

V kazuistice nebudou uváděna konkrétní data, tak aby byla dodržena veškerá ustanovení zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

Kazuistika demonstuje postup orgánů činných v trestním řízení na konkrétním případě, který se stal dne 28. dubna 2005 v 20:07 hodin, kdy bylo oznámeno pracovníky Rychlé záchranné služby v Českých Budějovicích na operační středisko Policie ČR přivolání přes linku tísňového volání ke zraněné osobě, kde byla zjištěna smrt osoby s cizím zaviněním.

Na místě byl orgány Policie ČR, zadržen mladistvý J. 16 let /syn mrtvého /.

*Policejní komisař Policie ČR, Správy Jihočeského kraje, oboru obecné kriminality SKPV v Českých Budějovicích svým usnesením zahájil podle § 160 odst. 1 tr. řádu trestní stíhání mladistvého obviněného J. a to pro **Provinění vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zák. za použití § 6 odst. 1 zák.č. 218/2003 Sb.***

Tohoto skutku a provinění se dopustil tím, že v uvedený den kolem 20:00 hodin v místě svého trvalého bydliště poté, co jeho otec v podnapilém stavu slovně i fyzicky napadal matku obviněného i jeho samotného. Otec po domě rozléval benzín s výhruškou, že dům zapálí, v přízemí domu pak mlad. J. opakovaně bodl kuchyňským nožem svého otce do oblasti hrudi a dalších částí horní poloviny těla. Otec na místě svým zraněním podlehl.

Mlad. J. byl studentem Střední školy a patřil k prospěchově slabším žákům s nezodpovědným a laxním přístupem k plnění školních povinností. V roce 2005 mu byla udělena důtka třídního učitele za neuposlechnutí pokynů učitele a neplnění školních povinností. Z šetření vyplynulo, že rodinné poměry a zázemí nebylo právě ideální. Otec mladistvého J. velmi často v podnapilém stavu vyvolával konflikty s ostatními členy domácnosti, zejména se svým synem J. a svou manželkou, matkou

obviněného. Opakovaně členy rodiny verbálně i fyzicky napadal, vyhrožoval jim i usmrcením a v minulosti byl i pro takové jednání soudně trestán a byl mu uložen i nepodmíněný trest odnětí svobody.

Smyslem zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže je sledování toho, aby se vůči tomu, kdo se dopustil provinění užilo opatření, které účinně přispěje tomu, aby se nadále páčání protiprávního jednání zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji. Podle § 9 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb. lze mladistvému uložit opatření, jehož účelem je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění. Podle § 15 odst. 4 zák. č. 218/2003 Sb. výchovná opatření usměrňují způsob života mladistvého, a tím podporují a zajišťují jeho výchovu.

Podle § 10 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. je možno mladistvému uložit výchovné opatření tehdy, pokud s tím vysloví souhlas. *V tomto konkrétním případě mladiství J. souhlasil s uložením výchovného opatření – dohledu probačního úředníka – ve smyslu ustanovení § 15 odst. 3 věta první zák. č. 218/2003 Sb. a to do protokolu, který s ním byl sepsán na Krajském státním zastupitelství v Č. Budějovicích.*

Mladiství obviněný J. se dopustil provinění vysoké společenské nebezpečnosti. Z pitevního protokolu vyplývá, že příčinou smrti otce mladistvého bylo zakrvácení dutiny hrudní při několikanásobném bodném poranění srdce a bodném poranění hrudní srdečnice. Útok byl veden opakovaně velkou silou zejména zředu na krk, hrudník a břicho.

Mladistvý obviněný J. se den před skutkem zapletl do rvačky studentů dvou středních škol. Po rvačce byl ošetřen v nemocnici a skončil se sešitým rtem a natrženým uchem. Na internát ho odvezli policisté, kteří případ vyšetřovali. Na internátu přespál a druhý den jel domů do Č. Budějovic. Domů dorazil 28. dubna kolem 12:00 hodin, kde do 16:00 hodin čekal na mamku a pak šel ven. V 18:30 hodin byl u svého kamaráda, když mu na mobilní telefon volal táta. Ptal se ho co má s policajty a slyšel, že okřikuje mamku, že je píča. Poté ho hned kamarád odvezl domů na motorce. Ještě před domem, hned po sejmutí přilby slyšel, jak na sebe rodiče řvou. Když přišel domů viděl jak táta

v přízemí řve na mámu. Odstrčil ho. Táta šel hned do garáže. Tam křičel, ať ho nechají být, že všechno je jeho, že jsou hajzlové a svině a jeho jen využívají. Matka ho posílala ležet, ale on zůstal v garáži. J. s matkou šel nahoru, kde si všiml rozbitých věcí. Pak šel do svého pokoje a po chvíli zase slyšel, jak na sebe rodiče řvou. Vyšel na chodbu a viděl, že chodba od garáže ke schodům je politá a ucítil benzín. Otec nahoře zase začal rozbíjet věci i v kuchyni, J. šel za ním. V kuchyni byla i matka, tak se mu společně snažili zabránit v ničení věcí, ten jen řekl „*máte štěstí, že jste dva*“ a odešel. Matka začala vytírat schody polité benzínem a otec jí v tom začal bránit. V tom se rodiče začali prát a otec několikrát udeřil matku. Mlad. J. se mu v tom snažil zabránit a několikrát praštil otce pěstí do hlavy a on mu to vracel. Matka se mezi ně vmísila, otec jí odhodil a J. pak sklouzl po schodech až ke garáži. Vzal tedy z poličky v garáži nůž, kterým štípali třísky, a skryl jej za záda. Vrátil se zpět ke schodům, kde otec mlátil matku a říkal, že jí zabije. Otec si všiml, že je syn zpět a obrátil pozornost na něj. Řekl „*tebe zabiju taky*“ a šel proti němu. J. se uhnul ráně pěstí a bodl otce do břicha. Otec dál pokračoval v útoku a J. ho opakovaně bodal do břicha a krku. Poté upadli na zem a syn jej stále bodal.

Nůž proti otci použil:.....“*když mlátil mámu a já mu řekl, aby toho nechal a on křičel, že jí zabije a křičel i na mě, že mě zabije. Když se na mě otočil a udeřil mně, v té době mě ještě škrtil, bodnul jsem a znovu...pak jsem bodnul do toho krku a spadli jsme. Pořád se mě držel. Když jsem tátu odš'ouchl, chrčel a bodal jsem znovu, protože jsem měl strach, že se zvedne a zabije nás.*“

Při bodání: ...“*měl jsem strach klepal jsem se, jako jsem na všechno zapomněl, pořád se mi točila hlava a měl jsem pocit, že se táta pořád hýbe.*“ Protokol o Ohledání místa činu mimo jiné uvádí zřetelný zápach benzinových výparů v domě.

V projednávané trestní věci řešil soud jednání mladistvého, který byl opakovaně po mnoho let vystavován útokům ze strany a byl rovněž přítomen fyzickým útoků otce na svou matku. Svědecké výpovědi i skutečnosti vyplývající z předchozího trestního řízení prokazují, že poškozený vyhrožoval matce mladistvého zabitím, ohrožoval v opilém stavu i mladistvého a z výpovědi mladistvého i jeho matky, vyplývá, že mladistvý se ozbrojil nožem a použil nože v situaci, kdy byl subjektivně přesvědčen, že je ohrožen život jeho matky i jeho vlastní a intenzita probíhajícího konfliktu potvrzuje, že tato obava byla zcela důvodná.

Podle § 13 tr. zákona / v současnosti § 29 tr. zákoníku/ čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.⁵⁷

Soud dále zvažoval, zda podmínky nutné obrany u mladistvého nejsou vyloučeny charakterem jeho obrany, zvláště pak počtem úderů, jimiž zasáhl v průběhu konfliktu svého otce nožem. Podmínky nutné obrany nejsou vyloučeny podle závěrů soudu okolností, že mladistvý se ozbrojil nožem, neboť byl podstatně fyzicky slabší nežli jeho otec, který navíc intenzitu útoků a výhrůzek o zabití zvýraznil rozléváním benzínu po domě a vyhrožováním, že objekt zapálí.

Ze závěrů znalců z oboru soudního lékařství vyplývá, že i zjištěný vysoký počet bodných ran mohl být způsoben poškozenému v průběhu jedné minuty a závěry znaleckých posudků z oboru psychiatrie a psychologie prokazují, že u mladistvého šlo o jednání v prudkém afektu vyvolaném strachem o život nejen svůj, ale i matky, kdy motivem jednání mladistvého mohla být snaha znehybnit útočníka a konflikt se mohl odehrát v tak krátkém časovém okamžiku, že nelze bez důvodných pochybností uzavřít, že jednání mladistvého bylo pouze aktem msty vůči otci.

Mladistvý zasáhl poškozeného opakovanými bodnými ranami nožem v době, kdy trval i dále hrozil útok na zájem chráněný trestním zákonem, šlo o jednání útočníka lépe vybaveného, nežli byl mladistvý, útočníka pod výrazným vlivem alkoholu, kdy předchozí zkušenosti mladistvého a dlouhodobý psychický tlak na jeho vědomí mohly zcela důvodně vést k přesvědčení mladistvého, že je přímo ohrožen život jeho i jeho matky. Pokud za této situace v krátkém časovém okamžiku zasáhl svého otce mnoha bodnými ranami v nevyvráceném úmyslu pouze znehybnit útočníka, jde podle závěrů krajského soudu o jednání v mezích nutné obrany.

Z těchto důvodů byl mladistvý J. rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) tr. řádu , neboť zažalovaný skutek není trestným činem.

⁵⁷ § 29 zák. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ÚZ 825, *Trestní předpisy*, Ostrava, 1. 2. 2011, ISBN 978-80-7208-843-0, s. 18.

Příloha 2: Žádost o využití spisového materiálu⁵⁸

nrap. Jana Meškanová
OEČ : 280149
Sl. zařena ÚO SKPV OOK J.Hradec
t.č. rodičovská dovolená
tel.: 721567856
trv. bytem Hybešova 940
379 01 Třeboň

Třeboň 9. listopadu 2010

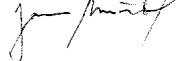
POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
Krajské ředitelství policie
Náměstek ředitele krajského ředitelství pro SKPV
plk. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D
Lannova 26
370 74 České Budějovice

Žádost o využití spisového materiálu vedeného pod ČTS: PJC-81/TČ-OK-2005.

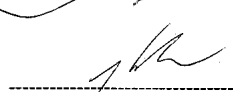
Žádám tímto o možnost využití výše uvedeného spisového materiálu vedeného pod Č.j.:PJC-81/TČ-OK-2005 pro studijní účely při tvorbě Bakalářské práce vedené na VŠERS o.p.s. České Budějovice na téma : **Trestná činnost páchaná dětmi**. Veškerá ustanovení Zákona č.: 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů budou dodržena, rovněž tak nebudou zveřejněny taktické postupy OČTR.

Děkuji za spolupráci

Jana Meškanová

Souhlasím – nesouhlasím

plk. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

⁵⁸ vlastní zdroj

Příloha 3: Rozsudek Krajského soudu

CTB: PJC - 91/7c - OK - 2005

Paul

Toto rozhodnutí nabylo právní moci
dne 5. 11. 2005
Krajský soud v Českých Budějovicích
dne 15. 11. 2005

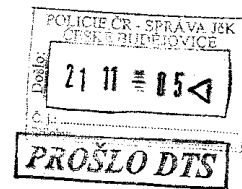
1 Tm 3/2005 – 296

Jm. Habra

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

*K 5
2/1*

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Českých Budějovicích v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Bárty a přísedících Marie Frouzové a Josefa Horkého rozhodl v hlavním líčení konaném dne 14. září 2005 **t a k t o :**

Obžalovaný

ml. J. [REDACTED]

[REDACTED] v Českých Budějovicích, student Střední [REDACTED] školy v [REDACTED], bytem [REDACTED]

se podle § 226 písm. b) tr.řádu **z p r o š ť u j e** obžaloby pro skutek,

že dne 28.4.2005 kolem 20.00 hodin v místě svého trvalého bydliště v rodinném domku [REDACTED] po předchozí déletrvajcí potyčce s otcem [REDACTED], který byl v silně podnapilém stavu a slovně i fyzicky napadal mladistvého i jeho matku [REDACTED], vyhrožoval, že podpálí dům a současně v prostorách domu rozléval benzín, v jednom okamžiku [REDACTED] srazil mladistvého ze schodů a vše vyvrcholilo v přízemí domu u vchodových dveří, kde J. [REDACTED] kuchyňským nožem, který vzal v garáži, v momentě, kdy ho poškozený chtěl znovu fyzicky napadnout, opakovaně bodl svého otce do prsou a horní poloviny těla, způsobil mu několikanásobná bodnořezná poranění pod bradou, na krku, na rameni, na hrudníku

a na břiše a poškozený těmto poraněním na místě podlehl, když příčinou smrti bylo zakrvácení dutiny hrudní při několikanásobném bodném poranění srdce a bodném poranění hrudní srdečnice,

čímž měl spáchat provinění vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zákona za použití § 6 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb.,

neboť skutek není trestným činem.

O d ů v o d n ě n í :

Státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích podala na ml. J obžalobu pro provinění vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zákona za použití § 6 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., kterého se měl dopustit shora uvedeným skutkem.

Ze svědeckých výpovědí

MUDr. Vandy Hořejší, znaleckého posudku z oboru soudního lékařství, listinných důkazů včetně spisu Okresního soudu v Českých Budějovicích sp.zn. 6T 39/1999 a výpovědi mladistvého soud zjistil tento skutkový stav věci.

V rodině, kde společně se svým bratrem žil mladistvý J , docházelo ke konfliktům, neboť jeho otec se často přiváděl do podnapilého stavu a poté slovně i fyzicky napadal matku mladistvého i samotného mladistvého J . Z již citovaného spisu Okresního soudu v Českých Budějovicích vyplývá, že poškozený dne 25. října 1998 po předchozí rozepři se svou manželkou kolem 02.00 hod. v místě svého trvalého bydliště v rodinném domku okr. České Budějovice, pod vlivem alkoholu a psychofarmak rozléval z kanystru hořlavé ropné produkty v garáži, spojovací chodbě a hale domku, to za přítomnosti Bohumíra , kterého rovněž polil, a vyhrožoval podpálením objektu. Dále pak po dobu nejméně jedné hodiny v místě svého trvalého bydliště držel bez příslušného oprávnění ke střelbě způsobitou pistolí ráže 6,35 mm se 17 ks nábojů.

Dne 8.4.2005 byl znovu v opilém stavu, obsahovala 1,81 g/kg alkoholu, fyzicky i slovně začal napadat a po návratu mladistvého do domu došlo ke konfliktu mezi ním a mladistvým. Poškozený vyhrožoval podpálením rodinného domku a po objektu začal rozlévat benzín. V průběhu fyzického konfliktu mezi mladistvým a jeho otcem poškozený mladistvého srazil na zem a ten po pádu později uchoopil nůž, který byl v garáži domu. S tímto nožem šel k místu, kde poškozený fyzicky napadal svou manželku, vyhrožoval jí zabitím a poté, kdy se mladistvý zastal své matky, vyhrožoval poškozený mladistvému, že ji také zabije a fyzicky jej napadl. V průběhu fyzického konfliktu mladistvý opakovaně vyjádření pravděpodobně dvacetkrát. V důsledku těchto ran poškozený na místě

Ze znaleckého posudku z oboru soudního lékařství soud zjistil, že příčinou smrti poškozeného byla zakrvácení dutiny hrudní při několikanásobném bodném poranění srdce a bodném poranění hrudní srdečnice. Tato poranění byla způsobena bodnořezným nástrojem typu nože a útok podle vyjádření znalce z oboru soudního lékařství mohl trvat minimálně jednu minutu, maximální dobu útoku nelze podle závěrů znalce určit.

V závěrečné řeči státní zástupkyně uvedla, že rozhodující otázkou v této projednávané trestní věci zůstává, zda mladistvý jednal v nutné obraně či zda meze nutné obrany překročil. Přestože provedené důkazy prokázaly, že poškozený v opilém stavu napadal rodinné příslušníky, při tomto konfliktu existovala možnost z místa utéci, příp. dovolat se pomoci sousedů. V neprospěch mladistvého svědčí intenzita a četnost zasažených ran a přestože poškozený byl fyzicky lépe vybaven nežli mladistvý a jeho matka, nelze přehlédnout, že zde stáli dva obránci. Z těchto důvodů neshledala, že by mladistvý jednal za podmínek nutné obrany a navrhl, aby byl uznán vinným proviněním vraždy ve smyslu § 219 odst. 1 tr.zákona za použití § 6 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb.

Při posuzování, zda mladistvý v době tragického konfliktu mezi ním a jeho otcem jednal ve stavu nutné obrany, vzal krajský soud v úvahu skutečnosti vyplývající ze svědeckých výpovědí i závěrů znaleckých posudků z oboru psychiatrie a psychologie. Svědkyně [] potvrdila, že existovaly velmi časté konflikty vyplývající z agresivity jejího manžela po požití alkoholických nápojů a při posledním konfliktu její manžel fyzicky napadl ji i mladistvého. V době, kdy jí manžel vyhrožoval zabitím, přiběhl mladistvý na její obranu a v průběhu konfliktu najednou spatřila, jak mladistvý do manžela jakoby mlátí pěstí a později syn uvedl, že celou záležitost bere na sebe, neboť hrozilo, že by jí manžel zabil.

Svědkyně [] potvrdila opakované fyzické napadání matky mladistvého poškozeným, uvedla, že podle vyjádření [] poškozený chtěl jednou mladistvého vyhodit z okna, manželce opakovaně držel nůž u krku, vyhrožoval jí zabitím i tím, že zabije děti. Konflikty v rodině mladistvého pak prokazují i další vyslechnutí svědci.

Ze znaleckého posudku z oboru pedopsychiatrie vyplývá, že mladistvý je adolescentem nesnížené inteligence a v době projednávaného skutku trpěl akutní poruchou, a to poruchou přizpůsobení, procesem vyvíjení silného, městnaného a kumulovaného afektu úzkosti a hněvu. Šlo o přirozený, nikoliv chorobný afekt. Toto vybití afektu vedlo k nepodstatnému snížení schopnosti rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání, došlo však k podstatnému snížení schopnosti toto jednání ovládat. Mladistvý není nadměrně ani chorobně agresivním jedincem. Znalci rovněž uzavřeli, že došlo k mocnému uvolnění úzkostné tenze a hněvu při subjektivně vnímaném ohrožení života matky i svého a jednání mladistvého nebylo připravované, plánované. Nevyloučili, že v průběhu afektogenní agrese probíhaly u mladistvého kolísající hladiny úzkostné tenze, kdy cílem mohlo být ukončení stavu ohrožení, čímž může být i znehybnění ohrožujícího.

Znalce z oboru psychologie uzavřela, že u mladistvého nebyly registrovány poruchy vnímání, myšlení či vědomí, které by významně omezovaly jeho schopnost orientace a vnímání v době skutku. Nebyla také u něho zjištěna porucha percepčních či mnestických funkcí. Z psychologické analýzy motivačního jednání je možné vyvodit, že mladistvý s největší pravděpodobností vnímal situaci napadení otcem jako bezprostřední ohrožení vlastního života a života jeho matky. Strach ze smrti v takto extrémně zátěžové situaci mohl vést k dezintegraci jeho jednání a použití zbraně proti otcovi se jeví jako zkratové afektivní jednání, jehož cílem byla obrana sebe i matky, odvrácení hrozby smrti a zneškodnění agresora. V osobní anamnéze mladistvého nebyly zjištěny sklony k patologické agresivitě.

Podle § 13 tr.zákona čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Vybočení z mezí nutné obrany není dáno pouze skutečností, že napadený útočníka zranil a případně ho i usmrtil, přestože sám neutrpěl žádná zranění, pokud tím odvracel útok přímo hrozící anebo trvajících a tato obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Na nesplnění podmínek nutné obrany nelze usuzovat ani z okolností, že napadený se nevyhнул útoku například útekem, neboť nikdo není povinen ustupovat před neoprávněným útokem na zájmy chráněné trestním zákonem, ale má právo použít proti takovému útokem obranu, která není zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Přiměřenost nutné obrany je třeba hodnotit též se zřetelem k subjektivnímu stavu osoby, která odvracela útok, tzn. podle toho, jak se čin útočníka jevil tomu, kdo jej odvracel.

V projednávané trestní věci řešil soud jednání mladistvého, který byl opakovaně po mnoho let vystavován útokům ze strany svého otce a byl rovněž přítomen fyzickým útokům otce na svou matku. Svědecké výpovědi i skutečnosti vyplývající z předchozího trestního řízení prokazují, že poškozený vyhrožoval matce mladistvého zabitím, ohrožoval v opilém stavu i mladistvého a z výpovědi mladistvého i jeho matky, jejichž tvrzení soud považuje za věrohodná, vyplývá, že mladistvý se ozbrojil nožem a použil nože v situaci, kdy byl subjektivně přesvědčen, že je ohrožen život jeho matky i jeho vlastní a intenzita probíhajícího konfliktu i předchozích konfliktů potvrzuje, že tato obava byla zcela důvodná.

Soud dále zvažoval, zda podmínky nutné obrany u mladistvého nejsou vyloučeny charakterem jeho obrany, zvláště pak počtem úderů, jimiž zasáhl v průběhu konfliktu svého otce nožem. Podmínky nutné obrany nejsou vyloučeny podle závěrů soudu okolností, že mladistvý se ozbrojil nožem, neboť byl podstatně fyzicky slabší nežli jeho otec, který navíc intenzitu útoků a výhrůžek o zabití zvýraznil rozléváním benzínu po domě a vyhrožováním, že objekt zapálí.

Ze závěrů znalců z oboru soudního lékařství vyplývá, že i zjištěný vysoký počet bodných ran mohl být způsoben poškozenému v průběhu jedné minuty a závěry znaleckých posudků z oboru psychiatrie a psychologie prokazují, že u mladistvého šlo o jednání v prudkém afektu vyvolaném strachem o život nejen svůj, ale i matky, kdy motivem jednání mladistvého mohla být snaha znehybnit útočníka a konflikt se mohl odehrát v tak krátkém časovém okamžiku, že nelze bez důvodných pochybností uzavřít, že jednání mladistvého bylo pouze aktem msty vůči poškozenému.

Mladistvý zasáhl poškozeného opakovanými bodnými ranami nožem v době, kdy trval i dále hrozil útok na zájem chráněný trestním zákonem, šlo o jednání útočníka fyzicky lépe vybaveného nežli byl mladistvý, útočníka pod výrazným vlivem alkoholu, kdy předchozí zkušenosti mladistvého a dlouhodobý psychologický tlak na jeho vědomí mohly zcela důvodně vést k přesvědčení mladistvého, že je přímo ohrožen život jeho i jeho matky. Pokud za této situace v krátkém časovém okamžiku zasáhl svého otce mnoha bodnými ranami v nevyvráceném úmyslu pouze znehybnit útočníka, jde podle závěrů krajského soudu o jednání v mezích nutné obrany podle ustanovení § 13 tr.zákona.

Z těchto důvodů byl mladistvý podle § 226 písm. b) tr.řádu obžaloby zproštěn, neboť zažalovaný skutek není trestným činem.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do osmi dnů od jeho doručení prostřednictvím soudu podepsaného k Vrchnímu soudu v Praze (§ 248 odst. 1 tr.ř., § 252 tr.ř.), a to ve trojím vyhotovení.

Státní zástupce pak může učinit pro nesprávnost kteréhokoli výroku, obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku o zabránění věci, poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody. Osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo chybí (§ 246 odst. 1 tr.ř.).

Ve prospěch obžalovaného mohou rozsudek odvoláním napadnout kromě obžalovaného a státního zástupce i příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel a druh. Státní zástupce tak může učinit i proti vůli obžalovaného. Je-li obžalovaný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, může i proti vůli obžalovaného za něho v jeho prospěch odvolání podat též jeho zákonný zástupce a jeho obhájce (247 odst. 2 tr.ř.)

Odvolání musí být ve shora uvedené lhůtě také odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. Státní zástupce je povinen v odvolání uvést, zda je podává, byť i zčásti, ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Odvolání lze opřít o nové skutečnosti a důkazy (§ 249 odst. 1, 2, 3 tr.ř.).

Krajský soud v Českých Budějovicích 14. září 2005

JUDr. Roman B á r t a , v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Pavla Nešpůrková